Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 1 июнь, 1976 шу. • № 67 (5294). • Мах 2 кеп.

ХЬА СИЙЛЕН ДЕКХАР, МЕХАНИЗАТОР!

Берригача советски халкъаца цхьана КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъе болабеннаб Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой а. Кердача пятилетка заданешка хьежжа шоай керттера декхараш белгалдаьд республика кхашкеи фермашкеи болх бераша. Цар дош деннад иттлагIча пятилетка хьалхарча шера 490 тонн ялат, 190 эзар тонн шекара свеклаш яха, баьцадаараш, комсаш, сом, дулх, шура, фуаш, тха, кхыйола продукци соахкарчул дукхагIа яккха а паччахьалкхенга йохка а аьнна. Цар лаьрхIад хIара ди тIехьагIа къахьегама овсарле лакх а еш лаьттанцара йоалеи хьайбайи продукташ дукхагIа йоахилга Iалашде, хIара гектарах, болх беш йоаккхача хIара минутах, удобреней хIара тоннах бизза пайда эца. Хьанах тийша да уж декхараш кхоачашделга? Ховш да, кулгалхочохи специалистахи, кхашка болх бечохи комсийи сомийи бешамаш лелаечохи, доаркахи жа Iунахи тийша из долга. Бакъда кхы кIезигагIа тийша дац из, механизаторах а. Механизатор, ховш ма-хиллара, юрташкарча болхлоех лоархIамегIа варех ва, колхозеи совхозеи керттера низ ба. Кхоачам хиллал техника а йолаш кхашка, фермашка къахьегаш болча наха могаргда дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа долаш продукци яккха. Цу гIулакха овсарле лакхагIа йолаш болх байта беза ерригача машинашка, механизмашка. Из доккха декхар кхоачашделга боахамашкарча механизаторий кадрех, цар балха говзалах тийша да.

Хьалхашка латта декхараш миччa беса даь а кхоачашдарах тоъам хилац. Уж кхоачашде деза производства эффективности продукце дикали лакхъяра наькъаца. Юрташкарча къахьегамхоша массе а моттигашка хьаллаьцаб «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа болх бе аьнна яхь йоаржаьча грозненски химикий тIахьехам. Дукха ха йоаццаш «Красный пахарь» яхача шелковски колхоза хьалха латтача механизатораша республика механизатораш тIахьийхар «ХIара кхайна — дикала Знак» яхача девизагIа болх а беш юрта боахама культураш дикагIа хьувкъаяра, лаьтта леладара культура лакхъяра тIехьа шерра къовсам лоаттабе.

Из дика гIулакх парте обкома бюрос могадаьд. КПСС горкомаш, райкомаш, колхозийи совхозийи юххьанцара партийни организацеш, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски органаш декхарийла я хьалха латтача механизатораша дIадоладаь гIулакх массанахьа дIадовзийта, из хьаллаьцача механизаторий мугIараш шерде.

Дукха ба вай республике цIена къахьегаш, балха говзал лакха йолаш бола Iалаьмата дика трактористаш, комбайнераш, доахан деттача машиний мастераш, операторaш.

Массанена дика бовзаш ба хIара шера хьинарегIа къа а хьегаш шоай къахьегама сийле ди тIехьагIа лакхъеш хьабоагIа юрта боахама боккха говзанчаш: Л. Лебеденко — «Путь к коммунизму» яхача сунженски колхоза мехотряда начальник, Х. Исраилова — «Солнечный» яхача урусмартановски совхоза механизатор, Б. Матаев — «Лермонтовский» яхача ачхоймартановски совхоза механизатор, Б. Газдиев — «Назрановский» яхача совхоза механизатор, Н. Ерохин — «Красный пахарь» яхача шелковски колхоза мехотряда начальник, кхы дуккха бараш.

ЧIоаггIа хьинар айдаь производстве хьалха латтараша творчески къахьегар, цар опытах пайда а эцаш беррига низ оарцагIбаьккха бIаьш, эзараш болча наха болх беш хилар бахьан долаш республика кхашкеи фермашкеи дикка лакхлу продукци йоаккхилга, кIезиглу цунах дIабода мах. ДикагIа бола механизатораш миччахьа къахьегаш уж бале a: лаьттанца болх беш е хьувкъам чуэцаш, доакъар Iалашдеш е доахан деттача машинашта гIулакх деш — эффективность лакха йолаш техникага болх байт, шоаех тийша дIаеннача механизмашта лерттIа доал ду.Сихха Iомаю цар керда машинаш, караерзаю прогрессивни технологически процессаш,хIаман кхом бу, хьурмат ду, хIара балха минутах пайда эц, къахьегама дисциплина чIоагIа лелаю.

ХIанзарча хана эггара толашагIа йола техника я юрта боахама производстве болх беш яр — хьайбаш кхоабача комплексай оборудовани, тайп-тайпарча маркех йола трактораш, «Колос», «Нива» яха комбайнаш, доахан детта керда установкаш, доакъар кийчду агрегаташ, догIан хьисапе хий детта машинаш. Цу механизмашца болх беш бола нах хила а беза кулга говзал дика йолаш,кхетамца болх бе ховш, гIулакхах дог лазаш. Цхьабакъда цу техникага боаггIача тайпара болх байта. цунах бизза пайда эца ховш бола механизатораш колхозашкеи совхозашкеи кхоачамхиллал ба ала хала да. Цудухьа боахамий кулгалхой декхарийла ба болаш барий хам а беш ма-могга дукхагIа механизаторий кадраш кийчъяра. кхыча отраслешка шоай специальностах болх беш боаца механизатораш дукхагIа балха юкъе озара йоакхо е.

Республике шерра даьржад боахамашка механизировани хозрасчетни отрядаш вIашагIъехкалга. Цу тайпара отрядаш хIанз ши бIаь гаргга я республике. Бакъда хIанз а из керда форма ма - ярра кхета ца еш, бригадаштеи мехотрядаштеи юкъера башхало ца хоалуш бола боахамий кулгалхой ба Гудермесски, Назрановски, Ачхой-Мартановски районашка. Форманна уж вIашагI а ехка, хьалха бригада оалаш хинначох хIанз мехотряд алар мара кхы хIама хувцанза моттигаш а а. ДикагIа барел а дикагIа бола механизатораш мехотрядашта юкъе хила безилга, хадданза йоакхо а еш эффективность лакха йолаш царга къахьегийтара, цар материальнии моральнии хьашташ кхоачашдара мел эша хьалаш хилийта дезилга кхетадац цхьайолча совхозашкеи колхозашкеи.

Укх деношка КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои тIанийцаб «1976 шера ялат чуэцилга, юрта боахама продукташи доакъари кийчделга Iалашдара кхы тIа а де дезарех» бола соцам. Цу соцам тIа механизатор юрта боахама дуккхача доакъошка лоархIамегIа вола болхло хиларах тарра. цун сий лакхдуъ цун хьашташ кхоачашде дезаш хилар а хьалхашка латта декхараш а белгалду.

Дукха ха йисаяц пятилетка хьалхарча шера беркате хьувкъам чуэца механизатораш болабала. Из ха хьа тIакхачалехьа цхьаькха а дика хьажа беза уж шоай техника мишта кийчъяьй. пайда эца йиш йола торонаш кхы тIа лаха а уж гучаяха а, кхы данза дисар фуд, эшар малагIа да. Юртарча механизаторий беррига низаш тIадерзаде деза лоаццача ханеи цадойташи ялат чуйие даккхара. цунца цхьана КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча царга хьинаре дакъа лацийтара.

БIаьсти тIехьайнса она хинпаяле а, бIаьсти юв еррига культураш агротехнически дикагIйолча хана дIайийна яха карагIдаьлар Урус - Мартановски района «Красноармейский» совхоза механизаторашта.

Къаьстта дика ду уж балхаш отряде. Укх деношка хьажкIашта культиваци еш ба цу отряда механизатораш Исраилов Абуязит, Гаплаев Iимран, Кадыров Джаба. ПланагIа 14 гектара тIа е езача дийнахьа 20—21 гектар хьажкIашта культиваци ю царех хIаране.

СУРТА ТIА: «Красноармейский» совхозе хьажкIашта культиваци еш ба механизатораш.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме

КРИТИКА IОТЕIАЯРАХ — ЧIОАГГIА БЕХКТОКХАМЕ ОЗАР

КПСС обкома бюрос дийцад «Чеченоингушснабсбыт» универсальни объединене начальника, КПСС члена нов. Н. Н. Кудрявцева партийни паччахьалкхени дисциплина телхаеш хиларах КПСС членаша А. Е. Шилос, П. И. Крупельницке. кхычар язъяьча заявленешка хьажара итогех дола дош. Баьча тохкамо хьа махьоккхара, «Чеченоингушснабсбыт» универсальни объединене начальника нов Н. Н. Кудрявцева каст-каста телхаяьй партийни паччахьалкхени дисциплина, служебни положенеца злоупотребленеш яьй, болхлошца гIожа в, охца а хиннав, цул совгIа, критика духхьал IотеIаяра наькъ тIа а ваьннав.

1975 шера 6 марте КПСС Заводской райкома бюрос объединенена кулгалдара даькъе кхоачамбоацараш хилари критика IотеIаяри бахьан долаш Н. Кудрявцевна выговор яьй, хIаьта 1975 шера 17 апреле Грозненски халкъа тIахьожама комитето штатни. дисциплина телхаяр, законагIа доацаш материалаш хьайяри дIаахийтари, оборудовани доал доацаш лелаяр бахьан долаш нов. Кудрявцевна бетта доагIача алапе боарамагIа начет яьй. Бакъда нов Кудряевцев цу решенеех йоаггIаш йола выводаш ца а еш хьалха а санна партийни паччахьалкхени дисциплина телхаеш, сонтал-курал лелаеш, объединене болхлой ца лоархIаш, шийн адресагIа критика яь, лакхерча органашка заявленеш язъяь болча коммуниташта, парте боацараштa тайп-тайпара духьаленаш увттаеш хиннав. Дуккхача хана ишттa духьале лоаттаяьй цо КПСС члена, Сийлен кхаь степена орденийн кавалера нов. А. Е. Шилона. Цо беш бола болх эшаш бац аьнна дIа а баккхийта нов. Кудрявцева цуига аьннад балхара дIавалийта аьле заявлени язъе аьна. Парте областной комитет юкъе яхачул тIехьагIа отдела начальника балха тIа юхаоттаваьв нов Шило.

Белгалъяькача факташа хьахьокх объединене аппарата культура лакхъе йоакхо яра, хIара письмо, заявлени терко еш, йоаггIача беса принципиальни а гIулакхаца а къоастаергйолаш кадрашта кхетам ца балара меттел цо ше телхаяьй КПСС Центральни Комитето оттаяь къахьегамхой письмошцеи, заявленешцеи болх бара порядок, балха тIехь ше деча гIалаташта мукIарло деш хиннавац.

Объединене партийни организаце а баьбац коллективе уж кхоачамбоацараш дIадахара тIаберзабаь бола кхетама болх, уж кхоачамбоацараш магийтад. принципиальни мах баьбац ца доагIар деш, порядок телхаеш леладаьча гIулакхий. администраце балха тIахьожам лоаттабе аьна шийна енна бокъонаш лерттIа лелаьяц КПСС обкома бюрос белгалдаьккхад КПСС член нов. Н. Н Кудрявцев цо леладаь харцахьа гIулакхаш бахьан долаш партера дIаваккха воагIаш хилар.. бакъда шийн гIулакхаш харцахьа хилар цо кIоаргга кхетадари, белгалдаь кхоачамбоацараш дIадаха цо дош далари бахьан долаш партийни паччахьалкхени дисциплина телхаярах, критика IотеIаярах, къахьегамхой письмощеи заявленещцеи харцахьа болх барах учетни карточка тIа дIа а язъеш строги выговор яьй нов. Н. Н. Кудрявцевна.

Обкома бюрос белгалдаьккхад «Чеченоингушснабсбыт» универсальни объединене партийни бюрос партийни паччахьалкхени дисциплина телхаеш, критически замечанеш нийса кхета ца еш объединене кулгалхоша леладаьча гIулакхий принципиальни мах баь ца хилар.

КПСС райкома тIадиллад объединене юххьанцарча партийни организаце балхага кIоаргга хьежалга, «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа къахьегамхой письмошка хьожалга дIахо эргадаьккха тоадарах» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа къахьегамхой письмошца беш бола болх тоабара хадданза новкъостал делга, хIара письмона теркам тIабахийтара, принципиально а гIулакхаца а из къоастадара, наьха гIулакхашка, царна эшарашка лерттIа хьажара бола кулгалдеча болхлой бехктокхам лакхбара йоакхо елга.

«Чеченоингушснабсбыт» яхача универсальни объединене нийса тIанийцаб КПСС обкома бюрос баь е соцам.

— Соцам тIара выводаш а хIаьта ишттa парте областной комитето чакхдаьха гIулакхаш а геттара нийсси шоай ханнахьа даьи хIамаш да, — аьлар партбюро секретара А. Э. Венцела ше юххьанцарча парторганизаце собране къамаьл деш. — Белггала, объединене партийни бюроси эзи, цун секретарь хиларах тарра, массаза а принципиальни никъ лелабаьбац Н. Н. Кудрявцевеи кхыча кулгалхошеи партийни вахара нормаши боахама кулгалдара принципашн тайп-тайпара телхаяьча моттигий мах бара гIулакха, администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабара йолча бокъонахи партийни воздействи яра кхыча средствасхи эца боаггIача тайпара пайда ийцабац кхоачамбоацараш дIадахара, хIаьта из, бух соццача кхаьчача, чIоаггIа IаьткъаД коллективерча гIулакхашта. Бюро соцамо новкъостал дергда тхона аппарата балха культура айяра, наха эшачун, цар письмойи заявленейн терко еши уж лоархIаши хургйолча уйланца кадрашта кхетам дукхагIа балара КПСС XXV съездо къаьстта уйла тIаяхийтай къахьегамхой письмошта, хьахьекхад нахацарча парте бувзама формех цаI хиларах тарра уж боккха общественни политически лоархIам болаш хилар, наьха сакхетам тIа-тIа лакхлуш, цар общественни хьинар айлуш, коммунизм хьалъеча ерригача участкашкара гIулакхаш тоадара дас санна йоакхо еш хилара дола тешал хилар.

— Наха хетар теркал ца дар, цар предложеней хам ца бар — из да наьха инициатива, творчески уйла йоаяр, из да деррига гIулакх дохадар, — йоахар собране къамаьлаш даьраша.

Из дика кхеталаьл Н. Н. Кудрявцева а. Цо мукIарал дир ше леладаь гIулакхаш наха юкъерча гIулакхий дешашка диллача а, боахама кулгалдара методашка диллача а, харцахьа хилара, цо хьакхайкадир, коллектива юкъарча толамера шийн дакъа цунна доккхагIа хийтта хилар, цудухьа, цунца дувзаденна хьадоагIаш ма-хиллара, юкъара хьаькъал эшаш дола дешаш шийггара къестадеш хиннав из, критика нагахьа теркалъяьяц

— Уж деррига хIамаш, халахете а, долаш хиннад, — аьлар нов. Кудрявцева, — хIаьта уж бахьан долаш лира бехктокхам оза безар со а ва.

ДукхагIболча коммунисташа кхетадеш тIанийцар из къамаьл Къамаьл даьча ни А. С. Берсанова, К. У. Дудаева, З. А Леднесвас, А. А. Малыша, М. В. Бровцева, С. Э. Джабраилова, А. В Кудахтина, А. А. Абдурахманова бе боаггIача тайпара мах бир кулгалхочун гIулакхий ерригача оагIой, дика дараш а во дараш а дистачул тIехьагIа корадир царна, Н. Н. Кудрявцев боахама кулгалдареи партийни балхеи белггалара опыт йолаш а дувлийта гIалаташи кхоачамбоацараши, нагахьа санна партийни организацегахьара гIои новкъостали хуле, дIадоахалургдолаш а хилар Коммуниста цунца цхьана цунна дагадохийта доагIаш лаьрхIар хIанзарча кулгалхочунгара дIадехарий кодекс — шийна чухь партийни цIенали принципиальности — наьха. царна эшарий хьашт дарийи еча теркенца цхьана таръянза,, балха тIа а быте а шийгара хьоккхам гойташ хиланза варг ца хилар Дагадохийтар цунна, кулгалду гIулакхаш вайцига даим сага тIачIоагIдеш ца хилар. уж леладара бокъо коммунистий тешам боарца йовш хилар.

Къамаьлаш даьраша цунна цхьана белгалдоахар, кулгалхочоа йоккхий бокъонаш енна хилар, коллективера гIулакхаш бахьан долаш из паччахьалкхенна хьалхашка бехктокхаме хилар, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, корта болаш дола творчески хьал лоаттадара йоакхо е из декхарийла хилар. Цудухьа нийса дац кулгалхочо, шоашкара дIадехараш цхьаболча новкъосташа демократически нормаш телхаелга санна лоархIаш хилар.

Собране хьахьекхар, коммуниста шоай декхараш кхетадаь, предприяте коллектива кхела хьалхара шоай бехктокхам царна бовзаш хилар. КПСС обкома бюрос баьча соцамга хьежжа партийни организаце кийч а яь чIоагIъяьй кадрашца бу кхетама болх чIоагIбе, шоай партийни балхеи декхар тешшаме кхоачашдара, цу даькъе къахьегамхой письмойи критически замечанейи нийса терко яра хьалхара бехктокхам лакхбе лаьрхIа йола мероприятеш

Собране балхапа дакъа лоацаш а къамаьл деш а хилар КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенови КПСС Старопромысловски райкома секретарь Б. П. Коновалови

МАШАР БЕЗА ХАЛКЪАШТА

Советски Союзе дIайоласинай герзаш Iоаделга соцадара, герзаш дIадахара тIехьарча кердача Стокгольмски кхайкарала кIал оттае подписаш гулъяра кампани.

ДIайолаенна кампани дунен халкъашта юкъерча арене дикача оагIорахьа хувцамаш хиннача, кхохкам кIаьлбелга кIоаргдар, дунен тайп-тайпарча районашкара кхераме кхуврчаш дIадахар духьа леладу шийн гIулакхаш дунен общественносто кхы тIа а хьинар эйдаь чакхдоахача хьалашка лел. Уж вахара маьха йола проблемаш къоастаярга бола никъ белгалбаьб КПСС XXV съезде КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева хьакхайкаьча машарен дунен халкъашта юкъе цхьана гIулакхаш леладара духьа, халкъий паргIатои кортамукъалеи бахьан долаш дIахо къовсам лоаттабара программа тIа.

Вай мехка подписаш гульелга, машар дорабара Советски комитете ТАСС корреспондентага баьча хоамагIа, керттерча даькъе июне—июле хургда. Кампани дIайолаяларца дувзаденна предприятешкеи учрежденешкеи, колхозашка а совхозашка а, дешара заведенешкеи студентий стройотрядашкеи митингаш, собранеш ю, кхыйола массови мероприятеш чакхйоах, сайренаш, вIашагIкхетараш хургда. КПСС- еи Советски паччахьалкхени арахьарча политически гIулакхий хьакъехьа, герзаш Iоадара духьала, чIоагIа машари кхерамзлеи бахьан долаш советски наха, планетерча машар безача низаша лоаттабеча къовсама хьакъехьа дувцаш йола лекцеш ешаргья, беседаш ергья, кинофестивалаши выставкаши увттаергья. Цу гIулакха хеталаь да къаьстта плакаташ, хьадаьа хроникально - документальни фильм. Дуккхача театральни коллективаша спектаклаши концертни программаши кийчъю, хIаьта цига вIашагIкхийтта ахча машара фонде дIачудала лерхI.

Новкъостала комитеташ вIашагIъехк городашка, районашка, областашка, царна юкъе бохийт партийни, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш, моттигерча машар лорабара комитетий активисташ.

Ховш ма-дарра, атомни герз дехкара хьакъехьа 1950 шера даьча хьалхарча Стокгольмски кхайкарала кIал кулгаш яздаьдар 500 миллион гаргга саго. Общественни уйла дунен халкъашта юкъерча вахаре низ бола фактор хилар, машарца бола халкъий безам империализма агрессивни планаштеи тийшачь балхаи духьалара эффективни гIулакх а хиина дIаотта йиш йолаши отта беза ши хилар дог тешадеш хьахьекха йола машара тIехьарча къовсамхой йоккхагIйолча акцеех цаI яр из. Шеко хила езац, керда кампани советски наха, ерригача прогрессивни общественносто дунен тIа машар чIоагIбара сийлахь-доккхача гIулакха юкъе доккха дакъа лоацаргхиларах.

Цхьан шеран ах шеран кхоачам хиллал доакъар!

СУНЖЕНСКИ РАЙОНА «ПУТЬ К КОММУНИЗМУ» ЯХАЧА КОЛХОЗА КОЛХОЗХОША РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМА БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

Берригача мехка гIолла яьржай 1976 шера — иттлагIча пятилетка хьалхарча шера — планаши тIанийца декхараши кхоачашдара дIайолаяь социалистически яхь.

Ерригсоюзни яхьа юкъе а даха оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар да укх шера шура йоаккхилга 4100 тоннага, дулх (дийна долаш лаьрхIача) 580 тоннага дIакхоачаде, паччахьалкхенга шура 3350 тонни, дулх 500 тонни (дийна долаш лаьрхIача) дохка. аьнна.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа болх бе яхь йоаржае республика къахьегамхой тIахьийхача СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината болхлойи инженерно-технически болхлойи Iалаьмате дика гIулакхи. хIаьта ишттa Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза Н. Ерохин керте латтача механизировании отряда членаша балха дикал тоае, производства эффективность, лаьтта леладара культура лакхъе, вай кхашка дукхагIа хьувкъам кхебе тIахьехаш республика берригача механизаторашка баь тIахьехами цунна жоп луш тха колхозерча Л. Н. Лебеденко механизировании отряда тIахьехами хьал а лоацаш партийни организаце хьалхленца хIара производственни участко, хIара коллективо тIанийца декхараш кхоачашдара тIехьа къовсам боаржабаьб оаха.

Ховш ма-хиллара, хьайбай боахам дегIабоалабара дешаш дувцача хана КПСС XXV съезде Леонид Ильич Брежнева аьннад: «Хьайбай боахам дегIабоалабара лард доакъар да. Цудухьа йоккхий мероприятеш чакхъяха еза доакъарий культурай хьувкъам лакхбара, баьций аренаши даьгIенаши тоаяра даькъе. Сихде деза хIанзарча технологегIа доакъар кийчдарга, чакхдаккхарга, цунах пайда эцарга довлар, сихагIа дегIайоалае еза комбикормови промышленность».

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои «1976 шера юртбоахама продукташи доакъараши чуэцаллгеи кийчделгеи Iалашдара кхы тIа де дезарий хьакъехьарча» шоай соцам тIа керттерча декхарех лоархIаш цIаькха а белгалдаьккхад 1976—1977 шш. Iан замалахь дикача доакъаращца хьайбай боахам бизза Iалашбарах, доакъара кхоачамаш кхы тIа а Iоадара царех дикагIа пайда эцара мел йола торонаш оарцагIъяхарах, хьайбаш чуоттаду ха хьатIакхачалехьа цар Iа доаккхаргдолчa моттиге доакъар хьатIаозилга чакхдаккхарах дола декхар

Тхоах хIаране дика кхетаду нов. Л. И. Брежнева указанеш, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам мел боккха лоархIам болаш ба, хIаьта из толамца кхоачашбе чIоаггIа безам а болаш оаха кийч а яьй, кхоачашъе йола а яьй гIожеи мошеи доакъараш дукхагIа дахарах кийчдараи йола мероприятеш.

Доакъара культураш дика хьувкъаяра аьттув болаш хаоттама хьалаш нийсдалар а лоархIаш, оаха тхоашта хьалхашка оттадаьд доакъараш Iоадара план кхоачашъяь ца Iеш цхьан шеран ах шеран мел эш уж кийчде а: йол кийчъергья 900 тонн, планагIа кийчъе езар 688 тонн йолча, баьций хьоар (цунца гранулах дар а долаш) — 2100 тонн, план 480 тонн йолча, силос 18 эзар тонн, план 11.2 эзар тонн йолча, ча 3.0 эзар тонн, план 1.5 эзар тонн йолча, сенаж чуйоллаpгья 3.5 эзар тонн, планагIа йолла езар 2.16 эзар тонн йолча, кийчдергда 3 эзар тонн доакъара овлаш.

Белгалъяь мероприятеш кхоачашъелга чакхдоаккхаргда доакъара культураш дIайийнача лаьттаех кхы а дикагIа пайда эцара чотах. Оаха къовсам лоаттабергба хIара гектара тIара укх боарамагIа доакъар даккхара тIехьа: хийца дехкачара культурех 200 центнерал кIезигагIа доацаш, хиш дехкачара — 350 центнер 4-зза мангал а хьокхаш дуккхача шерашка тIаювлача баьций хIара гектара тIара чуэцаргда оаха 450—500 центнер моша доакъар. цхьан шера дIаювча баьций йол — 30, дуккхача шерашка хьахулача баьций йол 50 центнер. свекляш чуяхаргья оаха гектара тIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш

Къаьстта лоархIам бу оаха гранулаш кийчъяра Укх шера гранулаш ергья оаха ерригача ялатий отходех, кагех, гамех, гидуаргаш чакхъяьхачул тIехьагIа, моша доакъари силоси йиачул тIехьагIа юхе йисача хIамаех. Гранулашца хургда 30 процент баьций хьоар, 20 процент ялати ялата отходаши, 50 процент кагаш, гидуаргий гамаш, доакъар диачул тIехьагIа юхейиса хIамаш.

Сахьата 20 тонн ялат чакхдоаккхаш ялат цIенду пункт я тха, хIаьта сахьата 30 тонн яр хьалъеш а латт. Цудухьа гурахьа дIадийна деррига ялаташ чуэца лаьрхIад оаха ерригa кагаш, баьций ги, мизг деппа ялат а чуэцаш. Кагаш гулъергья оаха 400 тоннал кIезигагIа йоацаш, хIаьта торонашка хьежжа цу ерригнех гранулаш а ергья. Цу тайппара чуэцаргья оаха гидуаргаш, царех хьаяьппа отходаш хьайбашта доакъар кийчдара дIайохийтаргья.

Общественни хьайбаш ахкан замалахь мошача доакъарца Iалашдара керттера яраш дуккхача шерашта лаьрхIа культурни даьгIенаш хилар а лоархIаш дикка дикагIа а пайда эцаш а лелаергья оаха уж. Еррига участкаш гонахьа карт яь я, кхозза хий техад, бIаьсташ юххье минеральни удобренеш техай, макхаш даьхад. Цу тайпара балхаш ду масса а.

Оаха тхоашта хьалхашка декхар оттадаьд культурни даьгIений 366 гектарах хIаране тIара 300—350 центнерал кIезигагIа доацаш моша доакъар даккха. Сенаж кийчъеча пайда эцаргба кердача косилкех-плющилкех. Царца хьекха моша доакъар сихха лоасара дола, хIаьта малх хьежача дийнахьа хьекха массехк сахьат даьлча траншеяшка чудолла йиш йолаш а хул. ШоллагIа дIаювчеи ялат чуийцачул тIехьагIа ювчеи культурай боккха лоархIам хилар теркал а деш доакъар дукхагIа Iалашдар духьа хьалха дIайийна культураш чуийца даьннача гурахьа ялат дийнача хиш дехкачеи лаьтташ тIа хьажкIаш дIаюврга оаха, хIаьта 180 центнерал кIезигагIа доацаш моша доакъар хIара гектара тIара чу а эцаргда.

Доакъар даккхареи кийчдареи балхаш кхоачашдара колхозе вIашагIъелла я масса хана болх беш йола, кхоачамболаш техникаца IалашъяЬ йола доакъар Iалашду бригада. Цунна дIатIачIоагIдаьд севооборотера доакъара культураш дIайийна лаьтташ Бригадаца я баьций витаминни хьоари гранулаши кийчъяра, дуккхача шерашта йолча культурни даьгIенашта гIулакх дара. хьокха а хьокхаш фермашта моша доакъар хьатIакхахьара, хIаьта ишттa наькъа йистошкареи сангарашкареи буц хьакхара а йола звеньяш.

Деза новкъостий!

Доакъар Iалашдара эггара лоархIамегIа йола ха я хIанз хьатIаэттар. Зехьа ха йоа ца еш сихха уж балхаш деш да тхо. Сенаж чуеллай 800 тонн, витаминни баьций хьоар кийчдаьд 60 тонн. Баьций хьоари гранулаши кийчъеш йола кормоцех 2 сменагIа болх беш я. Йол хьокхаш йола техника еррига кийчъяь а цунца болх бергбола нах дIанийсбаь а болх бе йолаеннай. Лоаццача ханашка доакъар кийчдаь а из дика дIанийсдаь а даргда тхо.

КПСС XXV съезда решенеша чIоаггIа хьинар айдаь къахьегаш ба баьций хьоари гранулаши кийчъеш бола механизатораш А. И. Игнатенко, А. А. Трайнюков, П. С. Алехин, И. П. Толмачев, П. Солошенко, колхозхой — В. Архипова, Н. Селеванова, Н. Нажонова.

Косилкашца - плющилкашца моша доакъар хьокхача белгалбаьннаб механизатораш И. В. Бородин, В. П. Губин, Д. Коростылев, А. Ножонов, хьекха доакъар сенажа чуйоллача — Б. А. Ткачев, В. И. Козлов, доакъар дIакхухьача — Т. Х. Чанпев, И. Ф. Кузин, К. А. Шадиев, В. И. Безребров, кхы дуккха бараш.

Коммунистически хьисапе цар хьега къа хьокхам эца мегаргболаш да. Колхозхошта юкъе шерра яьржача яхьо хьахьокх хьалхашка латта декхараш дика кхета а деш советски халкъа вахара хьал дIахо тоадара тIаерзаяь йола КПСС XXV съезда историчеcки решенеш кхоачашъе чIоаггIа безам болаш уж хилар.

Белгалъяь мероприятеш кхоачашъяро тха торо хулийтаргья тIанийца социалистически декхараш толамца кхоачашде, кхы тIа а паччахьалкхенга 400 тонн шура йохка а.

Деза новкъостий!

Республика юртбоахама беррига болхлой оаха тIахьех 1976 шера общественни хьайбай боахама цхьан шеран ах шеран кхоачам хиллал гIожеи мошеи доакъар Iалашдара боаржабаьча къовсаме хьинаре дакъа лаца.

Кхайкарал «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизировании отрядашка, бригадашка, хьайбаш леладеча фермашка, кхыча доакъошка дийца а дийца тIанийцад.

ДОТТАГIЛЕН ВИЗИТАЦА

БАГДАД, 29 май (ТАСС корр). Арабски Социалистически возрождене Парте, Революционни командоване Совета, Иракски Республика правительства кулгалхоша хьийха официальни доттагIлен визитаца тахан укхаза кхаьчав КПСС ЦК Политбюро член. СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

Аэродроме А. Н. Косыгина накъабаьхкабар арабски социалистически возрождене Парте кулгалдара Генеральни секретара заместитель, Ирака Революционни командоване Совета председатела заместитель Сад Ам Хусейн, арабски социалистически возрождене Парте кулгалдара деятелаш, Революционни командоване Совета членаш, министраш, республика герзашцарча низий боккхагIбола эпсараш. Накъабаьхкараштца вар Иракера СССР посол А. А. Барковский.

Багдадски дунен халкъашта юкъерча аэропорте хьалтеха яр СССР-еи Иракеи паччахьалкхен байракхаш. Шинна а мехка гимнаш лекхар. А. Н. Косыгини Сад Ам Хусейни оттадаьча сийлен хана юххе гIолла тIехбаьлар

Аэропортера резиденце дIаводаш воккхача советски хьашага дег тIара моаршал хеттaш бар иракски столице баха нах.

НАЬХА ДАГГАРА Я

Iуйре. Назрановски автотранспортни предприяте йолча оагIорахьа йоагIа 30 шу даьнна хила мегаш, тоам бола кхалсаг. Из бIарга мел гучо: «Iуйре дика хийла хьа, Яха» — оал цунга. Безаме моаршал юхадерзаду цо. Малий теш из, массане а бIайхача безамца цIи йоаккха кхалсаг? Из я АТП кадрай инженер Гиреева Салмана Яха.

...Хала балха ди чакхдаьначул тIехьагIа ЩIеча уголоке гулбала болабелар шофераш, инженерно - технически болхлой. КIаьдбенна бале а боккхача безамца боагIа уж Яхас еча беседага ладувгIа, хIана аьлча массаза а дика кийчо ю цо моллагIа йола беседа, лекци е отталехьа. Цудухьа дог ца эккхаш цунга ладувгIаш хул гулбеннараш.

Из иштта хургдацар шийна тIаьнилла декхар бехктокхаме хеташ коммунистка Гиреева Яхас кхоачаш ца дорс. Массаза а партийни изданеш еш, беседа еш шийна эшарг мел йола факташ гулъю газетий материалаш тIара. Бокъонца, дика хьехархо санна кийчъяле йоагIа из хIара беседа е. Вай мехкара а, доазол арахьара а кердадараш дувц гулбеннараштта, дега чудужаргдолча тайпара оал хIара дош. Цудухьа ладувгIарий уйла тIаоза мог Яхийна ше деча къамаьла, дукха хаттараш ду наха. Из иштта хул ший къамаьл даим санна предприяте балхаца дувза. болх дIахо йодача хана кхы а тоабара де дезарех дувца из хови йоландаь.

Укх тIеххьарча хана АТП агитатораша беш бола болх вай парте XXV съезда решеней чулоацам болхлошта дIабовзийтара, иттлагIча пятилетке советски халкъа хьалхашка оттадаь декхараш кхоагIачаш дара дукъа уж оарцагIбахара тIаберзабаьб. Ший мел бола низ цу гIулакха тIабахийтаб Яхас а.

Пхи шу да Гиреевас укхаза болх бу. ХIама хьадара тIера, хьинар долаш йола из, балхаена дукха ха ялале езаелар коллектива.

Ала дезаш да, хьалхагIа коллективе болх беш хинна нах геттара дукха хувцалуш хиналга, хIаьта хIанз республика кхыча автотранспортни предприятешкарчул эггара кIезигагIа Iаткъ парна из гIулакх.

Цу хьакъехьа кIезига къахьийганзар нов. Гиреевас а. Масала, балхара дIа а ваьнна «дIаьха сом» да СибарегIа ваха аьнна хьайзар пхьа къона слесарь. Из хайнача Яхас кабинете хьачу а вийха къамаьл дир зIамигача сагаца.

— Фу тIакхаьча вода хьо, — аьлар цо, — тоъаций хьона укхаза Iайха доаккха ахча. 140—150 сом алапи ма-эший Iа, цул совгIа болх хьабарга хьежжа премеш а хьежаю шоана. Нагахьа санна цIагIара хьал халача этта дале профсоюзо новкъостал дергда. ЛерттIа вола саг цIаккха гIоргвац, хьона йист-мехка рузкъа лаха... Висар зIамига саг ца водаш.

Цхьа юкъ яьлча болх чакх а баьнна цIакхаьчар из шоашца вига гIийртараш а. ТIаккха Яха йолча чу а вена аьлар цо:

— Баркал хьона со юхатохарах. Минот яха мара водар со СибарегIа. Цхьа-ши ди хьалха цIакхаьчай со ваха гIийрта бригада, кхыметтел шоашта тIадувха барзкъа а вIаштIехь ца доалаш юхабийраб уж.

ХIанз шофер а волаш тешшаме ший болх беш ва из зIамига саг. КIезига бац укхаза иштта Яхийгара беркат даьнна нах.

Агитатор хиларал совгIа, коммунистка Гиреева «Автомобилист» яхача пенгазета редактор а я. Цу газета болх чIоагIа эсала лелаьдаь партийни организаце ши шу хьалха тIадиллар цунна из шоллагIа дола общественни гIулакх. Хан—ханнахьа арадувла доладелар газет. Шерра язду цо социалистически яхьах, балха хьалхле лелаерех, доккхий толамаш даха цар вIаштIехь мишта доал хьахьокх. Бийбалийтац планаш кхоачаш ца ераш а.

«КПСС XXV съезда — къахьегама совгIаташ» яхача республикански книжка тIа дIаязъяй тха коллектив, — дувц Яхас. — Цул совгIа КПСС райкомеи, райисполкомеи карара кара тела ЩIе байракх а тхога я. ХIанз тха агитаторий декхар да из байракх дIа ца хецара, коллектив оарцагI а йоахаш, дIахо йодача хана болх кхы а дикагIа бара низ кхоачаp де. ЧIоагIа къоабал а яь тIаьййцай тха коллективо СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината «ХIара балха денна — дикала Знак» яха почин. Цу девизагIа къахьегаш ба тха беррига болхлой. Белгалбахалов сона автобусий шофераш Котиев НаЗир, Шанхоев Джабраил, таксисташ Гариев Къамбулат, Евлоев Мухьмад, Кортоев Ваха, грузовой автотранспорта водителаш Костоев Дауд, Мерешков Мухьмад, Гомкартиев Джабраил, иштта кхыбараш. ЦаI гIалат ца доалийташ къахьегаш ба уж, денна лакха къахьегама толамаш доахаш.

Зехьа довц Гиреевас хьега къа. Массехказа белгалбаькхаб цун болх АТП кулгалхоша, парте райкомо. Цунна тийнай сийлен грамоташ, мах бола совгIаташ. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи цо лелаю. кхо шу гаргга ха я.

...Са дайнад. Цхьаццa — шишша дIаух коара болхлой. Гиреева Яха ягIача кабинета корагIа сердал араух. Журналаш, газеташ хьалхашка а дахка уж дешаш, шийна накъадаргда аьнна хетар дIаяздеш ягIа из. Кхоана аргIанара беседа е езаш я из, парте XXV съезда решенеех лаьца.

Б. ГАСАРОВ,
Назрановски района «Ленина никъ» яхача газета корреспондент.

СУРТА ТIА: Я. С. Гиреева.

КОММУНИСТАША ХЬАЛХЛЕ ЛЕЛАЮ

Дегаш гIоздаьнна тIаьйцар тха «Прогресс» совхоза къахьегамхоша, берригача коммунисташа хьамсарча Коммунистически парте XXV съезда материалаш. Дукха ха йоацаш хиннача политинформаторийи агитаторийи семинарашка доккхий къамаьлаш дир тха активисташа уж исторически лоархIам бола документаш совхоза хIара къахьегамхочоа дикагIа, кIоаргагIа дIадовзийтарах. Дика вIаштIехьъяьха чакхъяьлар цу деша хетаяь болхлой собранеш Элистанжи, Хаттуни, Киров - Юрт, иштта кхы дуккхача юрташка.

ХIанз бIаь гаргга агитатори политинформатори ва КПСС XXV съезда материалаш дикагIа кхетае, цо хьалхашка увтаду декхараш дизза довза къахьегамхошта новкъостал деш. Теркам тIабохийташ Iомаю партийни форума решенеш совхоза хIара болхлочо, производства ерригача участкашка шерра къовсам боаржабаьб съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа. Юртий къахьегамхошта юкъе беча боккхача организаторски политически балха хьинаре дакъа лоац парте политически бIухоша — лектораша, агитатораша, политинформатораша. Царна юкъе шоай болх къаьстта дика лелабарца белгалбаьнна ба совхоза керттера экономист Авторханов Абу, юртий Советий председателаш Махмудов Эльнака, Арсаханов Сайд - Ахьмад, Дашаев Рамзан, совхоза специалисташ Халадов Кама, Эскерханов Абурашид, Басханов Умар, кхыбараш.

Съезда материалех лаьца шоаш еш йола беседаш цар айхха бувзам болаш ю бригада, ферма, боахама коллектива хьалхашка латтача хоадам болча декхарашца. Беседа, политинформаци чакхъяьнначул тIехьагIа шоай торонашка а хьежа иттлагIча пятилетка хьалхарча шера лакхара социалистически декхараш тIаэц кхаш леладераша. Хьайбаш леладераша, механизаторашца, тхьамка леладеращца чулоацам кIоарга болаш беседаш ю Джабраилов Шарипа, Магомадов Сайд-Хьасана.

Дуккхача механизатораша дакъа лоацаш чакхъяьлар С-Х. Магомадова дукхха ха йоацаш яь занятия. Из хетаяь яр юрта боахам дIахо йодача хана дегIаккхувларахи, юртбоахама техникаца дикагIа Iалашбарахи йола съезда материалаш Iомаяра. Занятии чакхъяьлча балха итогаш йир. БIаьстан - кхашкара балхаш деча хьалхле лелаяьча механизаторашта Мусаджиева Малкана, Ибилиев Мусайна карара - кара тела вымпелаш елар. Иштта дика къахьегаш хьабоагIа тха совхоза механизатораш коммунисташ Умаев Ширвани, Вахабов Бауди, Елесов Сайпуди, иштта кхыбараш.

ДикагIа йолча агротехнически ханашка дIабийнаб 100 гектар мукх, 600 гектар хьаж-кIаш, гIулакх даьд 63 гектар сомий бешамашта. ХIанз дика лел боахаме тхьамка гIулакхдара балхаш. Къаьстта дика болх бу № 1 йолча бригада коллективо. 30 гектара тIа тхьамка дIадийра бригадо. Тхьамка кхедераша дош денад хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 300 центнер из маьхера культура чуэца. БIаьсти подкормка яьчул тIехьагIа дика тIадаьннад гурахьа дийна кIа. Лаьтта Iеладара культура лакхъяра, из хьаьндара агитатораша ханнахьа даьккхача оарцах хьахинна беркат да из.

Ше хьайбаш леладеращца беседаш еш центральни ферма доякас, коммуниста агитатора Магомадова Умушас хоадам болаш дувц къахьегама овсарле лакхъяра, хьайбай продукце цхьан центнерага дIадодар лохдяра наькъех.

— ХIанз 20—22 етт лелабу доякаша, — йоах цо. — КIезига да уж цхьан доярка, хIаьта продукцега дIадодар а из бахьан дукхагIа хул. Доякаща гIулакх деш дола доахан алсамдаха, аьнна предложени лу Магомадовас. Цо ше укх массехк шера 30 — 40 Iатта гIулакх ду. ХIаьта цун йишас комсомолкас Магомадова Хеде 35 етт лелабу.

Царгара масал а ийца дукхагIа доахан леладе баьнаб коммунисташ доякаш Исраилова Хели, Курачева Банату. Цу доякай дукхха алсамъяьннай балха овсарле, хIаьта шура яккхарга дIадодар плановичул дукхха лохагIа да.

Хьайбаш леладерий гIулакхаш къаьстта тоаденнад царна юкъе парте бола нах дукхагIа хилар бахьан долаш. Къаьстта дика толамаш доах хьайбаш леладераша Абдурзаков Бетира, Довтукаев Дикас, Семеев Джамалдас. Тха хьайбаш леладерий йоккхача группана паччахьалкхен совгIаташ деннад.

Совхоза хIара болхлочо дика кхетаду хIанз укх пятилетке шоашта хьалхашка этта керда доккхий декхараш. Совхоза коммунисташ, болхлой иттлагIа пятилетка кердача къахьегама толамашца белгальяккха дог-уйла йолаш ба. Цун тешал да съезда решенеш кхоачашъяра тIехьа царна юкъе шерра яьржа социалистически яхь.

У. ПАШАЕВ,
Ведениски района «Прогресс» совхоза парткома секретарь.

ГОЙТАРА АГИТАЦЕХ ЛАЬЦА

ЦИФРАША КЪАЬГТА ХЬАХЬОКХ

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбинате лакхехьа, массанена гучча моттиге, хьалтеха доккха щит доалл. Цу тIа яздаьд мел мах болаш я болх беш йоаккха минут ха, нагахьа санна беррига мохк а комбинат а бIарчча хьанийцача из зехьа йоайнча мел маьхера продукци йоацаш дус.

Комбината коллектив «ХIара балха денна — дикала Знак» яха почин дIайолаяьр хилара тарра массанахьа гуш я укхаза балха дикал лакхъяра къахьегамхой тIахьехаш йола гойтара агитаци. ХIаьта из укхаза белггала я хьалхашка латтача декхараштa тIаерзаяь хиларца

Иштта, ремонтни балхаш деча цехашеи участкашеи «ХIара балха минута — дикала Знак» яха ший тайпара социалистически яхь дIайолаяьй. Цига а шортта я тайп-тайпара цифраш ювца лозунгаш. Гуш да укхаза хIаман лоархIам бе, даьр а ца даьр а лархIа Iемалга.

Цхьан лозунга тIа дувц цхьа миллиметр мара диаметр йоацача гIолла а сахьата 25 килограмм Iы йовш хиларах. хIаьта шера — 21 тонн. Цудухьа Iын кхомбара тIахьех болхлой.

Гойтара агитаци вIаштIехьйоаккхача партийни, комсомольски организацешта, администрацена хьинаре новкъостал деш да «Химик» яха дуккха тиражни газет. Дукха ха йоацаш цу тIа кепатеха яр теркам тIаозаш йола цифраш. Продукци йоаккхаш дIадохийтар алхха цхьа процент кIезигдича шера 600 эзар сом кходе аьттув баргба комбината, яхаш дувцар газето. ХIаьта фондоотдача цхьан кепига лакхйича шера кхы тIа а цхьа миллион сома маьха продукци арахеца йиш я коллектива. ТIаккха къахьегама овсарле цхьа процент лакхйича, хьахургья цхьа миллион 200 эзар сом экономически эффект.

Цу цифраех шоаш наха хьалхашка къамаьлаш деча хана шерра пайда ийбу предприятерча агитатораша, политинформатораша. Царех каст-каста дувц лозунгаш тIа, плакаташ тIа, щиташ тIа.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

МОСКВА. ИттлагIча пятилеткагIа производства эффективности балха дикали лакха йола пятилетка е аьнна парте баьча тIехьехама жоп а луш ЦхьоалагIча паччахьалкхен подшипникови завода коллективо лаьрхIад производственни процессашта механизации автоматизации яра йолча мероприятей комплекс 1976 шера чакхъяккха.

СУРТА ТIА (аьттехьара аьрдехьа): наладчик В. Г. Блинов, отделене мастер С. Е. Машнев, шлифовщица А. А. Шевелева.

В. ХУХЛАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПРОЛЕТАРСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИ ХIАНЗАРА ЗАМЕИ

«Къаьстта белгалбаккха ловра сона пролетарски интернационализма вай ханара лоархIам, — парте XXV съезде хьакхайкадир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева. — Марксизма-ленинизма керттерча принципех цаI я из... Пролетарски интернационализм лораелга хIара марксиста-ленинница дезагIа дола декхар лоархI вай, советски коммунисташа».

СССР коммунистий форума делегаташеи хьашашеи мел даьча къамаьлашка пролетарски интернационализма принципа тешаме хилар къаьстта белгаллахар ше хила ма-доагIара дола хIама да. Эггара хьалхарча аргIанна пролетарски интернационализма лоархIам социалистически мехкаш дIахо кхотадара, цар халкъий прогрессана, машар бахьан долаш а кхохкам кIаьдбар духьа а лоаттабеча къовсаме цар цхьана леладу гIулакхаш кIоаргдара естественно лакхлуш хиларца дувзаденна да из.

Социализма мехкаш хадданзеи хьинареи дIахьалхашкахьа ухилга вIаштIехьаргдацар доттагIалца, новкъосташха вIаши гIо а деш массе оагIорахьара цхьана гIулакхаш леладарца, социализмана карагIдаьннараш цхьана лорадарца — царна юкъерча дерригача гIулакхашкарча принципашца хьахинна цар чIоагIа цхьоагIо хиннаецаре. Социалистически интернационализм — из я дунен халкъашта юкъерча пролетарски солидарноста лакхехьара форма. Социалистически мехкий интернациональни консолидаце процесс дIакхухьаш бола керттера низ ба из. Масала, КПСС XXV съезда яьча Отчетни доклада тIа Л. И. Брежнева белгалдаьккхар: «Социализма мехкаш тIа-тIа дукхагIа гаргадугаш йола из процесс къаьстта белгалъяьнна гуш я тахан закономерность санна».

Из гуш я СЭВ-а доазонел чухьа къахьегам дунен халкъашта юкъе бекъялга аьттув болашагIа дегIаухилга Iалашдеш йолча социалистически экономически интеграцех. Вежарашха долча мехкаша цхьана къахьегар бахьан долаш хьахул цар экономически потенциал сиххен тешшамеи йоккхагIа хулийташ дола хьалаш.

Из гучаювл социализмана карагIдаьннараш тешшаме лорадеши, империализма агрессивни гIулакхаш юха а деташ, дерригача халкъий къаман кортамукъалени кхерамзлени гIулакх хьаллоаттадеши йола Варшавски Договора мехкий оборонительни организаци чIоагIъярах.

Из белгалйоал вIаши дага а дувлаш чакхъяьхача политико 70-ча шерашка дунен аренерча низий соотношенена юкъе керда аьттув баьккхача социализма мехкий дунен халкъашта юкъерча координацеца а. Цу политико новкъостал даьд Вьетнама, Лаоса, Камбоджа патриоташ хотбалара, Кубайна оттаяь хинна империалистически блокада юкъагIийсара, португальски колоней халкъаш кортамукъа далара. Низ бола фактор а хинна дIаэттар из дегIаухача мехкаша неоколониализманеи монополей доалан духьала лоаттабеча къовсаме уж хьаллоацача.

Къаьстта белгалбаккха боагIа вай заман керттера дош — машарах дола дош — къоасталара даькъера социалистически мехкий лоархIам. Социалистически мехкаша шоайла дага а дувлаш лелаеча инициативаша, машар бахьан долаш цар цхьана лоаттабеча къовсамо дIахьалхашка даьккхар кхохкам кIаьдбара гIулакх, халданза тоабаларгахьа лостадир из. Духхьал из бахьан долаш чIоагIъяла йолаелар тайп-тайпара социальни строяш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш, толаме чакхъяьлар Хельсинкера ерригача Европа юкъара совещани, герзаш Iоаделга юхасоцадара юххьанцара гIа баха болабаьб.

Социалистически интернационализмо халкъий вахара дукхкхача оагIорахьара еш йола дика влиянеш гуччахьа я. Уж къайла йохьалургьяц интернационализм «Москван герз» да яхаш ювцача е антикоммунисташта а, СССР политика «гегемонистски уйла» йолаш я яхача е маоисташта а, е социализма кхыча моастагIашта а. «ТIоараца къайла боаккхалургбац малх», — аьнад КПСС XXV съезде ше къамаьл деш кубински коммунистий делегацена керте лаьттача Фидель Кастрос, уж а цу тайпара кхыйола а антисоветчикаша еш йола ерриге Iоттараш юха а тохаш.

Социалистически содружество — цхьатарра лерхIараш бахьан долаш цхьана къахьегача, цхьатара бокъонаши суверенни йолча паччахьалкхений союз. Социалистически интернационализм — тохкамах чакхдаьнна, капиталистически мехкий къахьегамхоша социальни нийсхонга, тоIадаь доахкача халкъаша — къаман кортамукъаленга, дерригача адамаша — чIоагIача машарга кхачара тIадерзадаь цар юкъара герз.

Пролетарски интернационализмана тешаме хилар хила а хиннай, хIанз а я дунен коммунистически болам дегIабара, из кхоталулга чIоагIлара, цун влияни дукхагIа хилара йола тешаме чIоагIа предпосылка. Интернационализмо доккха новкъостал ду дерригача мехкий коммунистех боккха низ бара, дунен халкъашта юкъерча империализмана духьала лоаттабеча къовсамера цар идейно - политически позицеш чIоагIъелга Iалашду. Цудухьа тамаш а яц, интернационализмана духьала лоаттабу къовсам антикоммунизма стратеге лостам а хинна дIаэтта хилар. Из цIаьхка а хьахьокх укх тIеххьарча хана шерра йолаяьча, маоисташкара баьнна британски консерваторашка кхаччалца, «Манифесто» яхача ультрааьрдехьарча итальянски журналагара «Вельт» яхача «ортодоксально» аьттехьарча малхбузенгермански газетага кхаччалца бола массе тайпара политически басар хьекха пролетарски солидарноста моастагIий вIашагIтехача дунен халкъашта юкъерча антикоммунистически кампане.

ХIанз дикка шеръеннай капиталистически мехкий компартеша халкъашта воздействи яра торонаш. боккхагIа хиннаб къамий вахарера цар лоархIам. Цхьалолча мехкашка практически хьисапе а хиле дIаотт коммунисташ правительствана юкъебахарах дола дош. Цу дерригача хIамаша, кхетадеш ма-дарра, компартей къаман бехктокхам лакхбу, ирьо Iилман социализма юкъара принципаш хIара мехка къаман башхалонашцеи эргалонашцеи таръяра проблема.

Коммунисташта дош сенах латт аьлча ,из латт, шоай гIулакхашка интернациональни къамийн хIамаш нийса цхьана тардарах — марксизма - ленинизмаи пролетарски интернационализмаи принципаш тIа а хувцаденнача хьалашкеи къовсама кердача торонашкеи хьежжа а цхьана тардарах.

Антикоммунистийи антисоветчикийи цIаккха вIаштIехьдаьннадац, дарг а дац коммунисташ пролетарски интернационализмана тIера баха. Советски Союзацарчеи ерригача социалистически содружествацарчеи солидарноста тIера баха. ДIахо а ший—пролетарски интернационалистски — наькъагIа бода коммунистически болам ,кхохкам кIаьдлуча аьттув болча хьалех дерригача антиимпериалистически низий цхьоагIо бахьан долаш лоаттабеча къовсамах пайда а эцаш.

Коммунисташа ховдамболлаш хьагучадоах дунен революционни боламе КПСС-ои СССР-ои лоацача даькъа хьакъехьа антисоветски пропагандо дувца юхамаччахьа хIамаш. Масала, ИКП Генеральни секретара Энрико Берлингсуэра, «Мессаджеро» яхача газета ше интервью луш, хьакхайкадаьд: «Советски Союз цIаккха а гIийртаяц Италерча тха гIулакхашка меттел, дунен халкъашта юкъерча боллой боламе оаха леладеча гIулакхийи лоацача даькъеи хьакъехьа а мел даькхха а цхьаккха хIама тхона хьалха дакхха».

Шоай гIулакхашка интернациональни къамийи юкъмоттигах дола дош хIанзарча хьалашка шоаш къестадеча хана компартеша хьалхле лелаю «дерригача мехкашка революци дегIайоалаяр хьаллацар, хьалгIоттаяр духьа. Цхьан мехка эггара дукхагIа дуларгдар» бахьан долаш (ПСС, т. 37, оагI. 304) къовсам лоаттабанза барг ца хилар белгал а доаккхаш. Ленина къоастам болаш хьахьекхача алхха нийсача принципаца.

Ира идеологически къовсам латт тахан пролетарски интернационализман машаре дахарей, классови къовсама а кхохкам кIаьдбара гIулакха а юкъмоттигах долча деша хьакъехьа а. Цхьаболча буржуазни идеологашеи политикашеи йоах, машаре дахилга халкъаша паргIатон прогресси бахьан долаш лоаттабеча къовсамцарча СССР-ен социализма кхыча мехкийи солидарностаца цхьана тарлургдолаш дац. Цхьаькха оагIорахьара, маоисташеи левоэкстремистски наькъа тIарча царца цхьатара уйла ярашеи йоах, кхохкам кIаьдбелга — из «империализмаца барта дахара», пролетарски интернационализмана тIера довлара никъ ба.

Пролетарски интернационализм машари машаре дахари бахьан долаш лоаттабеча къовсама духьала ца хиларал совгIа, цу тайпара къовсам лерхIаш а я. Интернациональни пролетарски солидарность чIоагIагIа ме хул, дукхагIа чIоагIлу машара гIулакх. Пролетарски интернационализман машара гIулакхеи диалектически цхьоагIо хьалххагIе а геттара дика бIаргайнай цхьан хана укх тайпара дешаш яздаьча Карл Маркса: «Бе-беча мехкий болхлой класс вIашагIтохаро бухсошача кхаьчача халкъашта юкъера тIемаш хургдоацача даха дезаш да» (К. Маркси, Ф. Энгельси, соч. т. 16, оагIо 556).

ХIаьта кхохкам кIаьдбара духьала болча левацкичарна марксисташа жоп лу: хIара революци эггара хьалха из общество чухьара дегIаахар да. Кхохкам кIаьдбаро цхьанна тайпара духьале яц цу тайпара дегIаахара. Из бокъонца бакъдеш дола тешал — кортамукъален къовсама практика ше, кхохкам кIаьдбеча хьалашка революционераша, демократаша, машара тIехьарча къовсамхоша йоаха йоккхий коталонаш.

Юлий ОГАНИСЬЯН,
исторически Iилмай кандидат.

(АПН).

КЕРДА КОМСОМОЛЬСКИ БИЛЕТАШ ХЬАЙЙЦАР

Грозненски швейно - производственни объединене Мужечарча филиала комсомольцаша шоаш керда билеташ дIаэцаш дош делар иттлагIча пятилетке «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегарга шоаш, аьлна.

Комсомольски документаш шоаш хувца кийчлуча юкъа филиала кагирхоша дикка тоабин союза чура болх. Цар комсомольски организаци ворхI сагах мара ца латте а хан - ханнахьа «Комсомольски прожектор», «Атенст» яха пенгазет арахецилга вIаштIехьдаьккхад укхаза.

ХIаьта балха тIа а боккхагIчарна нийсса къахьегаш хьабоагIа кагирхой. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба хIамаш тегараш: ГондаровгIар Лизеи Лидаи, контролер Катиева Залихан. Цар шоаш дика къахьегарал совгIа кхоачам болаш шоай балха говзал лакх ца яьраштa новкъостал ду. Иштта, барт тайна йолча коллективо дика камаьхал йоалаш кхоачашъю производственни заданеш.

Шерагара шерагара лакхлуш боагIа комсомольски организаце лоархIам а. Укх денoшка кхо йоI ВЛКСМ членалла дIайийцай укхаза.

А. СИНЧИНОВ,
ВЛКСМ Сунженски райкома хьалхара секретарь.

ГIУЛАКХАШ ТОАЛУШ ЛАТТ

«Чечингсельстрой» треста чуйоагIьча Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллективо дIадяхача шера паччахьалкхен план кхоачашъяйзар. Юкьера лаьрхIача хIара бетта план 85—87 процент мара кхоачашъяцар. Цул совгIа доагIачул дукхагIа болхлошта дIаденнадар 6200 сом алапи, производствана даь зе 33 эзар сом хилар, цу гIулакхаша заданел дукхха дукхагIа хилийтар арахецача продукцега дIадодар а.

Тахан миштад завода гIулакхаш? ЧакхбаьнниаБ иттлагIча пятилетка хьалхара бнъ бутт. ТIехьаюсаш хиннача предприяте коллективо доаха къахьегама толамаш гIадвугаш да Товарни продукци арахецара бнъ бетта план 117.7 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар 117 эзар сома маьха тайптайпара продукци. Продукци маьхала яккхара паччахьалкхен план 108,8 процент кхоачаш а еш, планал совгIа маьхала яьккхар 56 эзар сом мах бола товарни продукци.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къахьегача завода болхлоша кхы а тоабир шоай болх май бетта Товарни продукци арахецара а из маьхала яккхара а пхе бетта задани 20 мае кхоачашъяьй вар Планал совгIа арахецаргья 130 эзар сома маьха товарни продукци, хIаьта июнь бетта календарагIа маьхала йоаккхаргья 70 эзар сом мах бола продукци.

Фуд завода болх цу лоацача хана иштта эргабаьккхар? Предприятей къахьегаш бараш дукхагIа а хулийташ, арахецача продукцега дIадохийташ дар алсам а доаккхаш доахаш дий теш цо доаха къахьегама толамаш? Дац. ТIаккха малагIа торонаши кхоачамаши да гучадаьннараш аьнна хета тарлургда. Уж а хьалха хиннараш мара дац. Укхаза хувцаденнад планировани елга, кулгал делга, къахьегам вIаштIехьбоаккхилга. Из дерригa а дувзаденна да кулгалхой хувцабаларца.

1975 шера октябрь бутт. Укхаза кулгалле хьожаву ханна къона вале а аьшкбетона конструкцей завода балха тIа йоккха опыт йола башха-дика специалист Атиев Микаил Исмаилович. Ше цига заводе кхаьчача хана хьалхашка этта сурт ийрча хиларах дувцаш дIаяха ха дага луви керда заводе венача кулгалхочо. Предприяте дерригa ков хьаллиза латташ аьшкбетона изделеш, царех дукхагIьяр брак йолаш а яр, яхаш дувц Микаил Исмаиловича. ДIа-юха кхийса -ялар массе тайпа оборудовани, металл, кхыйола материалаш. Ше еш хинна план а завода коллективо кхоачашъеш хиларах тамаш ейташ дар керда венача кулгалхочоа хьалхашка этта сурт.

— Хьадича хIама хьахул, хьаIов, — йоах Атиев Микаила ХIаьта из хьаде дезараш болхлой, инженерно - технически болхлой ба Болаш хинна бий теш уж? Специалисташ боацаш бар. Хьалха заводе хинна кулгалхо дIа ма-ваьллингехьа дукха юкъ а ца йоаккхаш цунна тIехьа дIавахавар заводера керттера инженер, механик, энергетик, кхыбола специалисташ. Производствага а специалистий штатага а диллача беха боахам бар кердача кулгалхочунга кхаьчар. Предприяте болх тоабара хьалхарча юхьитах вIашагIйолла лаьрхIар цо цехашта, участкашта, отделашта кулгаллдергдолча специалистий штат. Арматурни цехе мастералла хьожавир Колзоев Тимур, ОТК лабораторе начальникалла Шахгиреев Мурат, Хьу чакхйоахача цехе Хакимов Залимхан, аьшкбетона цехе кулгалле—Ахмадов Ваха Микаил Исмаилович цига валехьа цу участкашка кулгаллеш цхьаккха лакхера образовани йолаш саг вацар, хIанз уж берригаш а лакхера образовани йолаши шоай балхах дика кхеташи ба.

Специалистий штат вIашагIьелла яьлар. Предприяте коллектива болх тоабара бола цхьа гIа баьккхар. Цу тIа чакхбоалий теш организаторски болх? Балац. Керда хьанйца специалисташ а заводе къахьегаш бола беррига болхлой а бовзаш бац. Каст-каста царца дагавувла ваьлар Микаил Исмаилович. Цудухьа денгара денга дикагIа бовзар уж, хьанна фу дулургаа ховра. Предприяте керттерча цехашта, участкашта керте латтаращца дага а ваьнна дукха мероприятеш белгалъяьхар болх тоабара, арахеца продукци дикагIа, дукхагIа, дIадодар кIезигагIа хилийтара. Цу даькъе хIаранена тIалатта бехктокхам дIабовзийтар. Цунца цхьана хIара кулгалхочо ше-ший участкерча коллективе кхетама болх бе безилга а белгалдаьккхар. Иштта дIадоладелар коллектива болх тоабелга. Шоаш лаьрхIар чакхдаккха Iуйрийна балха хьабаьхкача бийса тIехьаяххалца предприяте болх ритмично дIабахийтара де дезар деш хулар специалисташ. ТIеххьарчарца мара цIаводацар директор Атиев Микаил а. Иштта къахьегарах, урхе яьккхар, хIанз цудухьа аттагIа да.

— Халонаш ца нийслуш яьккха яц из урхе а. Микаил Исмаилович балха венача хача авари хилар кхерам болаш хиларах болх ца байташ соцаяь яр пустотни плиташ, «ПКЖ» яха промышленни плиташ арахецаш йола цех. Заводе ерригa арахецача продукцех 80 процент гаргга яр арахецаш яр из цех яр. Цига кийчъеш хинна продукци хьайийлача полигоне кийчъе йолайир. Арахеца продукци дикагIа хилийтара эшаш йола оснастка-формаш йоацаш яр заводе. Сиха цу гIулакха оарцагIваьннача предприяте кулгалхочо Хасав-Юртовскии Ставропольскии ремонтно-механически заводашца дийца а дийца кийчъейтар уж. ГОСТ-ен технически хьалашен дIа мадеххара йоаца аьшкбетона изделеш ара ца хецаш соцайир.

Къахьегамеи производственни дисциплина телхаелга цIендаь дIадаьккхар предприяте кулгалхочо общественни организацей новкъосталца. Къахьегама дисциплина телхаераштa прогрессивка, премии ца луш соцаю. ХIара бетта итогаш ю яхье яьннача цехий, участкай коллективаша даьхача толамий. Дерригa технико-экономически хьоккхамаш, къахьегамеи производственнии дисциплина дика йолаш паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачашдаьча коллективерча болхлошта премеш лу. Цудухьа хIаране тIагIертта къовсам лоаттабу шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара.

Аьшкабетона конструкцей завода коллективо дизза кхоачашдой теш «Чечингсельстрой» треста чуйоагIача гIишлошъеча организацешта эша аьшкбетона изделеши конструкцеши арахецара хьашташ? Цу гIулакха эша торонаши кхоачамаши долаш дий? ХIанз йолаш йолча мощностех шера ерригa арахеца йиш яр 15—17 эзар кубически метр аьшкбетона изделеш мара яц. Керда торонаш гуча а яьха укх шера завода болхлоша 20 эзар кубически метр изделеш арахеца дош деннад. Шера планагIа 2 миллиони 30 эзари сома маьха продукци арахеца езача цар социалистически декхараш тIаийцад шин миллионеи 140 эзареи сома продукци арахеца. Иштта продукци арахийца яц заводо ше болх бе йолаелча денз. Уж декхараш тIеххкхоачашдеш я хIанз завода коллектив.

ГIишлошъерий хьашташ дизза кхоачашдара заводе арахеца езаш я 40—50 эзар кубически метр аьшкбетона, кхыйола изделеш. Цу гIулакха тIаерзаяь йола мероприятеш чакхьяха йолаяьй. Вай республике духхьашха кийч а яь арахеца йолаяьй хьайбай помещенешта, желашта эша йоккхий рамни конструкцеш. Уж хьаяра йола технологически линеш болх бе йолаялийтай. Из керда продукци арахеца йоларо гIишлошъерий балха индустриализаци е торо хулийт, гIишлош хьалъеча дIайохийта ха лоацъю. ХIанз Ростовски проектни институто кийчдеш да завода реконструкци яра дола проектно-сметни документацеш. Реконструкци чакхъяьлча заводе арахеца йолалургья шера 40 эзар кубически метр аьшкбетона изделеш, укх шера арахецачул шозза дукхагIа. ХIанз болх бе йолайолийташ латт шийца сушильни камераш йолаш йола механизированни пилорама. Цхьан сменагIа цо чакхйоаккхаргья 200 кубически метр хьу, хьалха чакхйоаккхаш хиннaчул шозза совгIа дукхагIа. ХIаьта кердача хьу чакхйоахача цеха мощность 50 эзар кубически метр хургья.

Уж а кхыйола а мероприятеш чакхйоахаш башха дика къахьегама толамаш дахарах РСФСР юрта гIишлошъеча министерства предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье укх шера хьалхарча квартале шоллагIа моттиги шоллагIа ахчан премии яьккхай аьшкбетона завода коллектива. ХIаьта «Чечингсельстрой» треста предприятешта юкъе хьалхара моттиги карара кара тела ЩIе байракхи яьккхай цо.

Б. КОСТОЕВ.

ХIАРА БАЛХА ДЕННА—ДИКАЛА ЗНАК

ТОРОНАШ ЙОЛАШ Я

14 шу хьалха Аргунера «Пищемаш» завод болх бе йолаеннача хана бIарччача шера арахийцараш «ММ-3» яха шушаш юла кхо машина мара яцар.

ХIьта, хила еззача тайпара дика яцар уж. Цу хана кердача завода коллектива дагалаьтта керттердар уж арахецилга сихагIа карадерзаделга дар.

ТIаккха хIанз? ХIанз вурийтта тайпа продукци арахеш заводо. Царна юкъе я вай ханара сахьата 1500 шуша чу шура чуотта лини. сахьата эзараш шушаш дIакъовла транспортер, «В-694», яха чхьагIар чулоаттаду емкость. Укх шера паччахьалкхен дикала Знак ялийтара кийчъеш я тIеххьаръяр. Лакхъеннай продукце дикал. Духхьал вай мехка гIолла яхьийта ца Iеш доазол дехьарча паччахьалкхенашка а дIаухийт аргунцаша шоай продукци. Укх шера из кхоачаргъя Чехословаке, Кубе, Монголе. ХIаьта предприяти болх бе йолаеннача хьалхарча шераца нийсийча 10—11-зза дегIаеннай арахепа продукци.

Цхьабакъда, продукци дукхагIа арахецарах кхоачамбаь Iац кхачан машинашъераш. Цар лерхIа керттердар цун дикал лакхъелга да. Из кхетадеш а да Эффективностен дикален пятилетка я иттлагIа пятилетка.

Парте XXV съезда итогаш ювцаш хиннача шоай партийни собране боккха теркам тIабахийтар цу завода коммунисташа продукце дикала. Иштта цу хьакъехьа дийцад профсоюзни собране а.

Цу собранешка кхачан машинашъераш массавар раьза а хинна хьаллаьцар производства эффективности продукце дикали лаккъяра боккха лоархIам бола «ХIара балха денна — дикала Знак» яха СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината коллектива болам. ХIаьта заводе эгара а хьалха из болам хьаллаьцарех я СССР Лакхехьарча Совета депутата Бисултанов Жамлайлас кулгалду слесарно-сборочни бригада.

Кердача девизах болх бе дIайолалуш шийна хьалхашка оттадаь дехкар сийленца кхоачашдеш я Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаечо, коммуниста Бисултанова кулгаллу бригада. Цо ханал хьалха кхоачашъяьй пхе бетта план. ХIаьта, цу бригадагара хьокхам а эпаш къахьегаш ба беррига а кхечан машинашъераш. Цар лозунг а хинна дIаэттай «ИттлагIча пятилеткана — болхлочун тешам»!, — «ХIара балха денна — дикала Знак»!

Продукце дикал лакхъяккхара лаьрххIа оттаяь а, кхоачашъеш а дукха мероприятеш я заводе. Цига бокъонца юкъейоалаяьй сакхат доацаш продукци арахецара йола саратовски система. ОТК-ага кхачалехьа ше хьож хIара болхло ше хьаьчча оатхалга. Завода керттера инженер нов. Самойлов керте латташ йола комисси я вIашагIъелла лаьрххIа оттаяьча графиках бетта цкъа цехий, участкай балха дикалга хьожаш. Цул совгIа цу предприяте укх шера эггара хьалха юкъейовлаеш я продукце дикала комплексни система управлени. Иштта цига бетта цкъа хул «Дикала ди» а.

Хьалха санна доацаш боккха теркам тIабохийт продукце дикала социалистически яхьа итог еча хана а. Яхьа итог елга бальни системах леладу, хьалхара моттиг яьккхачов классни моттиг хьожаю, ахчан совгIат лу. ХIаьта тIехь-тIехьагIа шерагIа яржаш я заводе коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара тIехьара яхь а. Коммунистически къахьегама ударник. бригада яха сий дола цIи лелаю 118 сагон 6 бригадан. 11 сага СССР орденаши медалаши еннай производстве доккхий толамаш дахарах. Уж ба цу заводерча нохчий кхалнаха юкъера хьалхара токарь А. Натуева, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, токарь Т. Магомадова, слесарь-котельщик М. Мустапаев, слесарь-сборщик В. Устинов, сварщик М. Ладаев, иштта кхыбараш. Уж юкъе а болаш волча верригне а 13 саго бокъо яьккхай тамагIа шоашка леладе.

Шоаш доккхий толамаш дахарах кхоачамбаь Iац уж Шоай йоккха опыт дIалу кагирхошта. Продукце дикал, балха овсарле лакхъяра гIо деш дола кердадараш юкъекхухь. Иштта токараша А. Дунаевен И. Махмудовен шоай предприяте эгара хьалха юкъе доаладаьд узловой оалача системах болх белга. Цо боккха пайда а лу. Смении норма 140—150 процент кхоачашъю цу шин токаро. Уж ба социалистически яхьа отличникаш, завода сийлен книжка тIа дIаязъяьй цар цIераш.

Цу тайпара кердадараш юкъе а ккухьаш – машинашъераша къахьегарах дикка лакхъеннай заводо арахецача продукце дикал. йоахар технически тIахьожама отдела начальника Абдулаева Маликас. Нагахьа санна 1974 шера тха предприяте дIаяхьийтача продукцена кхоъ рекламаци ена хиннаяле соахка цаI мара яцзар. Вешта из-м кхыча бесса хила а дагIац. Дикала пятилетка я иттлагIа пятилетка. Цо дIадех беррига а болх кхы а дикагIа тоабелга.

«Кхы цIаькхаза а са белгалдаккха безам ба: эррига звеньяшка кхоачашдеча балхий дикал масса оагIора тоаелга. Из да, новкъостий, керттера лоархIамегIдар», — аьннад КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Москверча Лихачева цIерагIча автозавода болхлошта хьалхашка къамаьл деш. Цудухьа я тха коллектив завода масса а участкашкара болх кхы а тоабара хьинаре къахьегаш. Во яц тха дIабахача 4 бетта итогаш а. Товарни продукци арахецара 4 бетта план 103 процент кхоачашъяьй коллективо, хIаьта продукцена реализаци яра план — 102.9 процент. Хьокхамаш а лаккагIа хургдар тха завода ший ханнахьа аьшк хьаухийтаре. Бедал ший ханнахьа ца лоаттаярах ритмично дIабодац болх, йоахар Абдулаевас.

Из бакъда. Укх тIеххьарча хана, къаьстта а апреле дукха хлонаш лайра цу завода болхлоша кхоачам хиллал аьшк доацаш. Цу хьакъехьа хоам баьб цар кхачан машинашъеча промышленноста министерстве. ХIаьта а белгалдаккха лов цхьаькха. ХIанз а дIадаьннадац предприяте къахьегама дисциплина телхаелга. Балха ханах бизза пайда ца эцаш моттигаш хиннай. Из бахьан долаш дIаяхача ийслагIча пятилетке зехьа дайнад 2400 гаргга сага-ди. ХIаьта цу пхе шера балхара дIаваьннав 1300 гаргга саг. Цудухьа хургда из дIадахача пхе шера 19 рекламаци заводага кхачар а. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизах болх бераша да йиш йолаш дац уж санна дола кхоачамбоацараш. Цудухьа уж кхоачамбоацараш укх кердача пятилетке ца хилийтара шоай керттера теркам тIабахийтаб завода администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Ю. КУРСКИЕВ.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе хьалха латтарех я № 3 йолча шурий - товарни ферма коллектив. Цу ферме белгалъяьнна къахьегаш я доярка Астамирова Минат.

Укх тIеххьарча хана хIара ше кхоабача Iаттагара дийнахьа 10—12 килограмм шура кккха вIаштIехьдоал Мината.

СУРТА ТIА: Астамирова Минат.

С. ХАКИЕВА сурт.

ПИСЬМО КЕПА ТЕХА ДЕЦЕ А

Грознерча Калинина поселкерча Мичурина цIерагIча №2 йолча переулке лампаш ца йоага 2 бутт совгIа ха я аьнна «Сердало» редакцега хоам баьбар нн. Аблулаева, Дибиева, Саженова, кхычар. Де дезар де аьна шийга дIадахьийтача цу письмона укх тайпара жоп дайтад Грозненски горэлектросета директора нов. Свердлика:

Бетта цкъазза яьгар дIа а йоаккхаш хувц оаха улицашкара лампаш. Иштта дукха ха йоацаш хийца а хийца хIанз йоагаш я Мичурина цIерагIча № 2 йолча переулкера лампаш а.

СИБАРЕГIАРА МЕХКДАЬТТА ХИМЕ IАЛАЬМАТ

Йоккха химически предприяти хьалъе йолаяьй Томска гаьна йоацаш ИттлагIа пятилетка чакхйоалаш болх бе йолалургъя цуй хьалхара аргIа.

— Техникаца эггара кердагIа карагIдаьннараш юкъе а кхухьаш хьалъеш латт комбинат, — яхаш дувц КПСС Томски областной комитета секретара Мельников Александра.— СибарегIен бирсача климатически хьалашка духхьашха араюккъе хьалъоттаеш я хIанз технологически установкаш. Шелалах кхерап уж. Боккха низ бола агрегаташ уттаергья цига.

Цу тайпара предприяти хьалъяра цхьа бахьан доацаш хержаяц Томск: Iалаьмате дукха мехкдаьтта доаллача моттига гаьна йоацаш улл из.

Мехкдаьтта химически Iалаьмат хьалъяь яьлча Томске баха нах цкъан ахаззен дукхагIа хургба Цудухьа керттера уйла чуIе цIеноши культурно-бытовой гIирсаши хьалдара тIайохийт городерча Iаьдалаша. Сиха хьахул культурни торговин центраш а, паркаши спортивни комплексаши йолаш йола бIарчча районаш. ХьалххагIе а хьалдеш да Томь яха хий промышленностерен бытовой гIирсашкарен арауханча бIехача хих цIевлу доккхий гIирсаш.

Валерий АВТОМОНОВ.
(АПН).

ЦУН ВАХАРА НИКЪ

ОЧЕРК

ТIема халонаш Iайшараш дукха байнаб сона. Тха завода хьаьнала болхло йолча Татьяна Гавриловна Алексуенкох хургъа ер са дувцар.

Татьяна Гавриловнайна цхьана сатийна улица тIа гIолла долх тхо. ТIема ханара вахар дувцача хана тIехь-тIехьа хагIа хулаш юкъ-юкъе дог тохалу цун. ДегIа кеп йолаши къоаналгахьа ластачзен кхалсаг — Татьяна Гавриловна йист ца хулш уллуваьънна хьайоагIар сона. Хих дизза дар цун доккхий сийрда бIаргаш. Дагалаца хала дар дIаяхача ханара хIамаш.

Йоккхийча михаашта тIехьашка лечкъа дагIаш санна хетача цхьан вIаштIаралаьча цIеноашта дIатIаэттар тхо.

— Укхаза ях со, ераш дагIача моттиге дар тха зIамига цIалг, — аьнна йист хилар Татьяна Гавриловна. Довзаш доахкача берашка дIа а хьежаш — Тхо шиъ мара дацар даьи наьнеи. Къе дахар тхо. ДагалоагIа 30-ча мецача шера кхыметтел маькха юхк а йоацаш аисача тхьовссалца нанас тхоашта фаьлгаш дийна.

ТIаккха да венначул тIехьагIа са воккхагIвола воша Юра балха вахар заводе. Цу хана 17 шу даьиннадар цун. Массаза а сона фу эш хьожаш хулар из. Юрас дехкача суртех боккха сакъердам хулар сона. Во диллацар сурт. хIаьта литература мел дукха дезар цунна. Циггара хьабоагIаш ба художественни произведенешцара са безам а.

Болабелар къиза тIом! 1941 шера июнь бетта цунна цхьана дIакъаьстар тха бера ханара гIулакхаш а. ЗIамига а гIийла дегI долаш а йола Таня ший ма-хулла наьна новкъостал де йолаелар.

Юра август бетта заявлени а енна тIем тIа вахар. — Таньжа, ма елха! Фрицаш боха а баь юха а хоза даха ховшаргда вай, — яхаш дог хьаста гIертар из йиший.

Юра цIавалзар тIем тIара. Таняйца юха вIашагIа а кхийтта маьлха дунен безам баалзар цо. Хилалзар вIашагIкхетилга. ВIаши мархIа кхийтга Iодахалзар бIаргий ираза хий.

— Юрийгара сога , дисарел эггара дезагIдар — письмош да, — йоах Татьяна Гавриловнас. — ХIанззалца хьа бIаргех хий ца доалаш Iодеша магац сона уж кхо са болаш вIашкадехка, хана йIоахалла IажагIденна письмош.

Юра чIоагIа тешар коталонах. Иштта яздаьд цо: «Укх шера боккъонца бохабергба фашисташ. хIаьта дерригача цивилизованни дуненна дезар а да из. МоастагIа вохавелга вIаштIехьдаьннад. Оаш а мехка къахьегарца новкъостал де. Из да эггара доккхагIдола гIо».

Котало яьккха тIом саццалца яханзар Таняй нана а. ТIом болабеннача хьалхарча шера кхелхар из. Ше санна кхыбола ззараш йиIигаши кIаьнкаши мо бо хилар Танях.

Сенах хов цун вахар мишта хургдар, нагахьа санна къахетаме бола дика нах хиннабецаре. ШоллагIйола цун нана а хинна дIаэттар ловлахо — Александра Васильевна Шигорина.

Пхийтта шу дуза йиIиг йолаш «Красный молот» заводе балха яхар Таня. ДIаэца бохьо йоацаше а цун торонга а хьежа дIанйцар балха. БоккхагIбарел тIехьайнса ца ловш тIагIертта къахьегар тIахьежача а зIамига бер санна йолча йиIиго. Юххьанца планови отделе, тIаккха механически цехе Iомалуш болх бир цо.

Даь-цIа а хинна а дIаэттар Таняйна завод. Щемолотовцашта низкъало дар 1945 шу. Цхьан ханна фронта продукци лушше боарам тIа даккха дезаш дар мехкдаьтта оборудовани арахецара гIулакх. ХIанз машара новкъа йоалаш а дегIайоагIаш а яр тIема хьашташ кхоачашдеш хинна завод. Цунца цхьана дегIайоагIар Таня а. БоккхагIбарашта уллуа дIа а этта тIема продукци — минометаш, танкай гусеницаш хьаеча болх бора цо. ЙиIига новкъостал дора цеха начальника заместитель хиннача Дмитрий Александрович Ващенкос, разметчица Надежда Федоровна Бабенкос, къахьегама ветерана Евдокия Ивановна Корчагинас, лоацца аьлча массане а.

ЗIамига йолаш шийна боккхагIбараша даь новкъостал диц ца лулга дий а хац къаьстта къонача специалисташта ший балха опыт дIалуш я хIанз инженералла болх беш йола Татьяна Гавриловна. Кагирхоша шоай хьехархо оал цунах.

— Диъ шу хьалха, техникум чакхъяьккхачул тIехьагIа отделе техник-технологалла балха ера со, дувц Людмила Ермаковас.

— Юххьанца низкъало дар. Татьяна Гавриловнас новкъостал дора сона. Дог-дика саг я из. Сих а ца луш де мел дезар хьалха доаккхаш нормативех, спецификациях, чертежах со кхетайир цо Са балха новкъосташа Волошина Ларисас. Гагарина Валяс, Моврина Валяс, кхыбараша боккхача безамца каст-каста хьоаю Татьяна Гавриловна Алексеенко.

Болх беше а шоай цехерча сайрийнарча школе дешаш яр Татьяна. Балха тIах аьнна хиларца, дика дешарца белгалйоалаш хьаера цу хана Таня, цудухьа гонахьарчарна дукха а езаш.

Бакъдар аьлча, дукха халонаш Iайшай Астахова Татьянас. Атта дий 15 шу дальале цхьаккха дулха-цIех хIама доацаш цхьаь висар сага? Дицлац цкъа меца, хьога, шийла города яьссача улица тIа гIолла дIайолаш, Танюша, хьаяле тхаццига аьнна, И яр завода къахьегама отдела болхло хинна хIанз пенсе йола Наталья Ивановна Лупарева. Ший а ши бер дар цун, Укхаза ше ца эшаши наьха йолаши хеташ хилалзар Таня. ДIайхача цIагIа хьажкIа журах даь худар а дна Iодувшар бераш. Ма ираз долаш хетар Таняйна уж сайренаш!

— Цу хача се когаш тIа ура а оттаяь дIаяхийтарашта баркал ала дешаш корадац сона,— оал Татьяна Гавриловнас.

ДIаухар шераш. Бухгалтерски курсаш тIехдика чакх а яьха цеха диспетчер хиннача тIехьагIа мехкдаьтта промыслашта эша насосаш хьаяра чоалхане балха координаци еш хилар Таня.

ХьатIаккхьчар дукххача хана сатийса Котало. Завода митинге массанена а санна сов гIадъяхача Таняйна а ухар бIаргех хий. ДIадоладелар машара хана денош. Юха цIаера моастагIчох кIалхаръяккха кхычахьа дIайихьа хинна завода эррига оборудовани. Ща а баьхка тIатеIIа заводе болх бе болабелар бIухой — Костаря Виктор, Борзилов Михаил, Бекенин Александр, дукха а кхыбараш.

Заводе дикагIъярех цаI а хинна дIаотт механически цех. Цу гIулакха дакъа долаш я Татьяна Гавриловна а. Укхаза хьалкхийнен ший ираз корадаьи я из. Дукххача кхычарна санна «1941—1945 шерашкарча Сийлахьа-боккхача Дай-мехка тIема хана дика къахьегарах» яха медаль елар Татьянайна а.

Грозне техникуме деша вера Алексуенко Володя. ЖоIара бIаргаш долча йоIах бIарг кхийтар дукха ха йоацаш тIом беш хиннача бIухочун. ВIашагIкхийтар цхьана баха. Цар иразерча вахаро гIадбигабар гонахьара новкъостий. Иштта хоза бахаш дIаяхар 20 шу совгIа ха. Институт чакх а яьккха инженер-геофизик хилар Владимир Михайловичах.

Коталон Ди—9 май дездара истола гонахьа гулбеннабар хьаьший. Дукха дагадехар тIема ханах. Коталон 30-ча бIаьсти сатем эттар Алексуенко квартире. Коталон хьалхарча деношка цIаьхха кхелхар дега дукха веза саг. Из а тIема оазилг я... Из во а ла мегар кхалсага. ХIана йола со иштта букар? Со-м кхы а пайдане хила могаргдолаш ма-йий наха?! Юха а шийна безабеннача балха чуийнай Татьяна Гавриловна.

—Дика специалисти рационализатори йолча Татьяна Гавриловнас тха отделе болх бу 10 шу совгIа ха я. — аьлар материальни нормативай бюро группана кулгаллеча Аза Павловна Водиевас. — Се партийни организаце секретарь хиларца дувзаш коммуниста нов. Алексуенкос производственни юкъарча вахаре массаза а дизза дакъа лоацаш хилар белгалдаккха безам ба са.

Малх сайрийнга дIалестача хана балхара цIа йодаш хул Татьяна Гавриловна Завода беша гIолла тIех а яьнна чуйодаш тIем тIа байнача цIемолотовцашта оттаяьча обелиска тIарча «Ю. Г. Астахов» яхача дешашта хьалхашка сеца ха а яьккха мара тIехьялац из. Ший веший Юрий — Даьхен салтечун васкет диц ца луш хьайоагIа Татьяна Гавриловна.

Т. СЕРООКАЯ.
«Красный молот» завода радиогазета редактор.

ЧАЙНИ ПЛАНТАЦЕШКА

Грузе чай леладераш хьувкам чуэца болабеннаб. Эгтара хьалха шоай машинаш плантацеш тIа яьхарех ба Ленина орден лелаеча Ингирски совхоза механизатораш.

Укх сезоне 3.800 тонн сортагIа йола лорд чуэца езаш ба ингирцаш. Беррига хьувкъам чуэцаргба «Сакартвело», «ЧА-900» яхача машинашца.

Чай чуэца доладаьча хьалхарча дийнахьа республике цIи хеза волча механизатора, Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Лакхехьарча Совета депутата В. Иеуларги хьокхамаш лакха долаш болх дIаболабир. Ший машинаца Сакартвелоца» цо чуийцар 4 тонн лорд — нормал шозза дукхагIа.

СУРТА ТIА: механизмашца хьувкъам чуэцаш латт Ингирски чайни совхозе.

И. ЧОХОНЕЛИДЗЕ сурт
ТАСС фотохроника.

ФЕГА ГIОЛЛА ТИЛЛА ДОТТАГIАЛА ТIИЙ

15 июне кхо шу дуз вошал тессача городашта — Хабаровскanen Ниигатанен юкъе фега гIолла боаррамагIа наькъаш де доладенна. Цу наькъагIа самолеташ ухийт Советски Аэрофлотон «Джал» яхача японски авиакомпанен. Кхаь шера цу наькъах пайда ийцаб 16 эзар совгIча саго.

— Кхаь шера баьча балхах хьахиннарашта чIоагIа раьза да тхо, аьлар, — Хабаровскерча «Джал» яхача представительства мухь дIа-са кхахьарен эксплуатацен гIулакхий управляюще заместитела Есикака Юкава. — Цу тIа а, коммерчески толама хинна ца Iеш, вошал толча городашта юкъера, японски советски халкъашта юкъера доттагIал, дикача доалахой гIулакхаш дегIаахара тха авианаькъо новкъостал деш хилара а. Корта бола, доттагIала башха-дика гIулакхаш да тха Аэрофлотаца. Шоай балха тIа тха толамаш дувларах дуккхача даькъе советски коллегаша деча новкъостала дехкарийла да тхо. Тхо дог тийша да, вай цхьана леладу гIулакхаш дIахо а толаме дегIаухаргхиларах.

Нина ЛОШКАРЕВА,
АПН корреспондент.

ДЫИ ХIАНЗАРА ИДЕОЛОГИЧЕСКИ КЪОВСАМИ

Ды—дунен тIа долаш дола хIамаш фантази а яь наьха керташка дехкар. Iалам чухь, общество. уйлашка доахка хIамаш юхамаччахьа- даьха дувцар Дуне довзарах бола из кIал лард йоаца кхетам. ший маIан сага сакхетама боарам лоха хилари Iаламен общественнии низашта хьалхашка цун гIоарал ца хилари хьахьокхилга а долаш. эггара лакхагIча хьисапера бакъдараш — даьлагара десса бакъдараш санна хьаувттаду. Цул совгIа, из бакъдеш йоана моллагIа уйла еретически я яхаш хьакхайкаеш а чIоагIа юхаетташ а яр Шоашта хеттача тайпара уйла яйташ хиннаяц нахага, кхыметтел атеизм вIалла ца йийцача, моллагIа ший мукъагIа еш йола дынах йола уйла а. Марксистски атеистически мировоззрени хьахиларца чIоагIа юхалега йолаеннай дын идеалаш Цун толамои социализм капитализмал тIех хилар чIоагIа дог тешадеш хиларца дувзаденна из сихха дIаяржаярон кIоаргъяьй дын идеологе кризис. социальнии Iилмани прогрессацара, цу даькъе социализмацара а марксистско - ленински атеизмацара а. ший гIулакхаш ца хийцача ца йоалача кхоачайир из ДукхагIа болча теологаша кхетадаьд. хIанзарча хьалашка цу проблемашца. традиционни дын позицеш лелаяр мегаргдоацилга. хIана аьлча цо тIаккха геттара бухъяха тарлу дын идейни позицеш Циггара хьадоладенна да къовсама тактика хувцар. вай ханарча лоархIамегIарча дешашта дын «керда», марксизмана - ленинизмана духьала латта «могаргдолаш» дын концепцеш хьаоттае гIертар ХIаьта даьла дош кхайкадерий вокх даькъа ший фанатизм, консервативность, энжел, атеизмацара гоамал бахьан долаш низ кхачац е лац ший никъ хувца. ЭгIазал я цунна чухь кхехкаш, марксизмах во мел дар дувц цо, ер ма-дий аьнна хьаоттаде бахьан а доацаш харцъю из. Марксистски атеизманен дын идеологенен юкъера къовсам бухсоццача кхьачча социализманен капитализманен юкъе наькха хьаькъалаши дегаши бахьан долаш, даьлах тешачен ца тешачен наха влияни яр духьа латтача бIарччача идеологически къовсама цхьа дакъа да. Хозахета дац буржуазни идеологаша сел чIоагIа дынца оагIув бехкар. Турецки антикоммунисташа Тунаен Далетшинен язду, коммунизмана духьала къовсам лоаттабара эггара дикагIа дола герз да ислам, яхаш

Марксистски атеизманен дынан юкъера къовсам ира хьаэттар дакъа лоацаш укх статьяй автор а волаш хиннача XV дунен халкъашта юкъерча философски конгрессе. Иследовательский проблемни группай заседанешка ды ца хилча Iилма. нравственность, ираз хила йиш ца хилар хьахьокха гIертар буржуазни религоведаш К Берхем (Швейцари), Д Берк (США), Г Веттер (Австри), дукха кхыбараш. Цар мел дувцар харц хилар доагI доагIача тайпара дIахьекхар социалистически мехкий философаша. Сага вахара маIан лерхIари. хIаьта иштта из иразага кхачара наькъаш в. дыно яххача тайпара кхетадеча, корта боацаши зенен хилар дIахайтар цар. Дыно яхачох. вахара маIан далла гIулакх дарах латт. хIаьта цо лерхIар — вокх, хургда яхача дунен чухь ираз даккхарах. ХIаьта сага-м укх дунен тIа ма-дезий ираз. цудухьа цо из дувзац мистицизмацен аскетизмацен, материальнии духовнии хIамашца шийна лерттIа кхоачам барца, ше массе оагIорахьара дегIаварца дувз.

ХIанзарча идеологически къовсаме йоккха моттиг дIалоац дынца марксизмо леладеча гIулакхий хьакъехьарча дешаша а марксисташтен дын викалаштен юкъерча диалогаша а Бовзаш болча марксизма ренегаташа Р Гароде, Э. Фишера, кхычар дIадех «Ды халкъа дола дохьаж да» яха формула хувцилга Р Гароди ший статьяшка хьахьокха гIерт дыно революционни къовсама новкъарле ца ярал совгIа, цун аьттув а боахаш хилар. Цо йоах, классаша лоаттабу къовсам а боацаш, революци а йоацаш, ды ба къахьегамхой къелахи Iазапахи мукъабоахаш, социальни прогресс Iалашъеш бола низ Из я шоай ренегатство бакъъяр духьа факташи марксизми цар харцахьа яхара образец.

XV дунен халкъашта юкъерча философски конгрессе католика антикоммуниста Густав Веттерен кхычари марксисташ тIахьехар атеизманен дынан юкъера конфронтаци дыццара марксистски гIулакхаш хувцарен цунна еш йола критика кIаьдъярен наькъаца дIаяккхара Цу тайпара позици аьттув болаш я империалистически буржуазена а марксизмана «деидеологизаци» яргеи атеизманен дынен юкъера гIайнаш дIадахарген кхача гIертача цун клерикальни чIоанчашта а.

Марксисташтен дын деятелаштен юкъера диалог хулга тарденнад дунен тIа социально - политически идеологически влияниешa моттигаш хьалувцара даькъе хинна хувцамаш бахьан долаш. Хьалха дын организацеша дешийтацар марксистски литература, из дешар бахьан долаш кхыметтел киназах дIа а хадар. ХIаьта хIанз, даьлах тешарашта юкъе капитализм тIа-тIа чIоагIагIа гоамлуш коммунизм езалуш хилар теркал а деш. киназа деятелаша коммунисташца диалог оттаю, атеизм кIаьдъяран чIоагIа боаца марксисташ юхабахаран цунах пайда эца дагахьа. ХIаьта коммунисташта диалог фий еьлча, из я, антикоммунизмана духьаларча къовсамен къахьегамхой шоашкахьа бахарен средствех цаI.

Вай мехка социализм котьялар бахьан долаш тайдад ды хьахулийташ дола овлаш. Цхьабакъда юхеюс дын идеологии чIоагIа латташи дахаши дола а тIагIертта къовсам ца лоаттабича ши-шегIа дIадаргдоацаш дола а цун гIулакхаши. БелгалдаккхадоагIа, дына духьала лоаттабу къовсам цхьа моллагIа дола хIама а доацаш, лерхIар кхоачашдара — дынах юхедисараш советски наьха сакхетам чурен бытерен дIадахара а къахьегамхоштa коммунистически кхетам балара а средство хилар.

Вай мехка а цу даькъе Къилбаседа Кавказе а, беш боккха болх ба къахьегамхошта коммунистически кхетам балара Цхьабакъда дагадоагIаш хиланза даргдац вай атеистически кхетам лулга партийни организацеша уттел. эррига интеллигенце а терко е эзаш йола чоалханен йIаьхен процесс хилар. Теркалде деза, кхы мелагIа ца беш, ды лелабераша а, дын уйлаш йолаш долча доккхагIча поахалах пайда а эцаш, тIагIертта болх беш хилар.

Политика даькъе социализмана духьала оттаде цхьаккха хIама долаш бац дына керте латтараш. хIана аьлча кхыметтел эггара тIехьабисараша а дынах тешараша а кхетаьяд из бакъ хилар. ХIаьта идеологерча даькъах лаьца аьлча, укхаза социализмана духьала шоай бахьанаш уттаде е цун принципаш шекон тIа ихя гIерт дына керте латтараш

Масала. цар хьалха йоах кхы материалистически атеистически хиланза яргйоацаш иц социализм, дын принципаш тIа латташ а хила мегаргйолаш я из яха а кхыдараш дуваш а йола идея. Лоацца аьлча, атеистически пропаганда лер тIа хилар шекон тIа даккха гIерт. Дына керте латтарийн даьлах тешарийн цхьаболча викалаша хетт тхога, атеисташка: Iарбий мехкашка ислам ларде а долаш хьалъе йиш хIанай социализм, вайнига хIана яц. Iарбий мехкашка. из а дерригнешка а дац. деш дола къамаьл прогрессивни социально - экономически эргалонех да ХIаьта «исламски» социализмах деш дола къамаьл къахьегамхошта юкъе могнеш йолча идеяшца спекуляци яр да.

Iилман социализм е боахама система санна а. е идеяй система санна а дынца гарлургйолаш яц Социально - экономически шиехо ца хилари цунах доала зуламаши бехказа доах дыно. хIаьта из дын. цу даькъе «исламски» а. социализма концепцешкара шаьра хьаьгуча а дувл. Дын идеологи фантастичнии Iилмаша духьален я, цо сагага ший низахи кхетамахи бIу ца а болийташ, дунен тIа доацача низий къахетамах тийша вут из. Даьлах тешаш вола саг ширачоан ший ха яьккха даьнначоан духьалара сакхетаме къовсамхо, кердадар юкъекхувлар хила йиш яц, хIаьта из ший ха яьккха даьннар, дынца дувзаденна кердадар цунна духьала дерзадаь хилча — вIаллагIа а ХIаьта экономикен культурен кердадар кот ца даьлча, вешта аьлча коммунизм кот ца яьлча, дизза ираз хургдац къахьегамхой.

Иштта корта боацаши зуламеи я атеизмо дезален сагеи нравственни лардаш йохаю яха идеяш а Вахаро бокъонца дог тешадеш хьахьокх, атеистически кхетамо патриархально - феодальни гIулакхаш дIадоахаш а толашагIа йола нравственни принципаши идеалаши чIоагIъеш а хилар. Цо лерхI наха шоай вахари шоай юкъмоттиги, шоай общественни декхар кхета а деш вIаштIехьйоаккхилга. Цхьаккха а доацар да, шариIато дезале оттадаь доастама гIулакхаш леладелга нравственни да. хIаьта уж социалистическичарца хувцар — нравственни дац аьнна хетар. ХIанз цхьаккха саг вале тамаш я общества духьаларча гIулакхаштен зуламаштен дыно нах юха ца беттаж хилар харцдергдолаш вола саг.

Ды кхайкабеш бола нах шоаш бIаьхий хилар духьа тIатIа дукхагIа пайда эца гIерт дынцара шоаш Iомадаьчох Духхьал Iомустбу цар веннача дезал. Цул совгIа, дукхагIча хана зуламаш бехказа дахар духьа а хьалхатувеаш ба ды Цун гадоахараша наха хьех, паччахьалкхен доалахьара хIамаш доккъаяр къа дац яхаш, хIана аьлча, йоах цар, шоай къахьегамах доагIар болхлоша алапе хьисапе хьанийду, хIаьта вож юхе мел дисар да воацаш да Ший социальни дакъа геттара дог тешадеш хьахьокх укхаза дыно—частни доалахье лелаелга бехказа дахар.

Нагахьа санна дына меттала дийцача, паччахьалкхен доалахьенна — миллионаш болча наьха доалахьенна — къоал дар миллионазза къа долашагIа хила дезаш да Паччахьалкхен доалахье вай беррига мехка экономически тIемен низа лард ма-йий Цун йоккхалга хьежжа хургья, керттерча даькъе, хIара советски сага материальни хьал-торо, тайп-тайпарча материальни льготашкен поощренешкен, хIаьта иштта культурни гIулакхашка а дIаухийташ йола общественни фондаш. УнахцIено лорaяр, халкъа образовани, Iилма тIаккха?

Дувца эшаш дац, дына керте латтача цхьабараша паччахьалкхен доалахьара хIамаш лечкъаяр къа дац яхаш еш йола пропаганда бIарчча хьайицача вай мехка а хIара советски сага а мел зене я. Бокъонца дог теша а деш дIахайтанза даргдац наха цу тайпарча хабарех доала зулам, уж дувцараш хьагучабаха беза Цхьане а харц дац дына керте латтарашта юкъе субъективно цIена дог-уйла дола нах, цу даькъе вай мехкахч халкъахи дог лазараш а, болаш хилар. Цхьабакъда вайга уж бехказа баха йиш яц, нагахьа санна цар сакхеташ е са па кхеташ уж лакхе йийца «идеяш» хьаллоаце.

Атеизмо вай мехка дынца лоаттабу къовсам — из ба цунах юхедисараш дIадахар духьа, советски наха лаккхача правственноста уйлаца кхетам балар духьа, Iилма-материалистически уйлаша царна кхетам балар духьа лоаттабу къовсам. Цудухьа бокъонца дола цун маIан ца кхетадар мара дац дынах тешараша атеизмахи атеистехи хьашт доаца массе тайпара хабараш дувцара бахьан

Эггара гуманнегIа, эггара сийлахьа дехкар да атеисташа кхоачашдер Бахача наха юкъе беча чоалханеча, шерра знанеши кхетами эшаш болча атеистий балха аьттув боаккхар материальни совгIаташ, моральни хоаставар а доацаш, из дехкар кхоачашданза дарг ца хиларахи бакъахьара хиларахи бокъонца дог тешар да Цхьа бахьан доацаш дац КПСС ЦК-ас атеиста профессе сел чIоагIа мах беш хилар.

Бокъонца дола бакъдари тувлори цхьана тардала йиш йоацаш мо мара цхьана тардургдолаш дац марксизми дын Из тIа-тIа дукхагIа кхетаде баьннаб даьлах тешараш а. Цудухьа, дын позицеш ди тIехьа меллуц латтилга а ховш. хIилла дукхагIа тIайохийташ фальсификаце приемаш лелае баьннаб модернисташ ды вай ханаца тарбе, цунна юкъера белгалагIа дола из гоам болийта хIамаш дIадахар духьа. Цхьабакъда мел чIоагIа лелайой а хIиллашта могаргдац ды Iилмана духьален зуламе идеологии хинна хилар а иштта бусаш хилар а хувца.

М. АБДУЛЛАЕВ,
лакхерча школа Къилбаседакавказски Iилман центра проблемни совета председатель. Даггосуниверситета философе кафедра заведующи, профессор.

Доазол дехьара

КУБА: ИРАЗЕ, ДОГ ГIОЗА БЕРАЛ

Iурре денз биса яххалца берий зовне оазаш ювшаш цу цIагIа. Массаза а гIараши нахи хул Реглерча — Гавана цхьан районерча — пионерий Шен коридорашка, залашка, цIеношка. БIаьш кIаьнкаши йиIигаши ух укхаза шоай мукъа ха сакъердаме, шоашта пайдаза а йолаш дIаяхьар духьа.

Пионерий ЦIагIа 20 совгIа тайп - тайпара кружокаши секцеши я. ХIаранена шийдего къоабаллеш дола хIама корадоагIаргда укхаза дс. хIаьта вахаре ше лоацаргбола никъ кораба а тарлу. Авиамодельни, кораблестроительни, радиотехнически кабинеташка я парусникаштеи планераштеи таръяь моделаш хьаяран чоалхазне приемникаш вIашагIйоххараи меттел, болх бергболаш йола чоалхане моделаш. транзисторан хьаяра а хиланза ярг мел йоаца хIама. Боккъал дика кийчъьяьча лабораторешка Iомалуш ба хургбола биологаш, химикаш, агрономаш, къоначa механиккий гIулакхa вIашагIъелла я авто-тракторни класс.

ЧIоагтIа цIи хеза я пионерий ЦIагIа болх беш йола художественни самодеятельноста коллектив. Мел эша музыкальни инструмент я моттигерча духовой оркестра. Опытни педагогаша ю занятеш хоро или оалача, художественни деша, изостуде кружоке.

Кружокашкеи секцешкеи еча занятеел совгIа боккха идейно-кхетама болх а бу укхаза. Куберча кортамукъален болама историех лаьця лекцеш еш, беседаш ю бераштa. Шоай Даьхен паргIатои кортамукъалон бахьан долаш са дIаделлача къамаи турпалий биографеш Iомаю пионераша. Каникулаш йолча хана бераштa экскурсеши походаши ю революционни сийлен моттигашка гIолла, мехка дезача денои сийна къаьстта пионерски эстафеташ ю. Берий йоакхо яр — кубински революцена карагIдаьннача керттерча хIамаех цаI. Кубинций кхуваш доагIа ноахал партен правительстваи къаьстта терко еш да. ДIаяха дукха ха я Кубера эзараш бераш меца хинна, школе аха торо йоацаш хинна, айлаюкъе ца лаьча, сагIа ца дийхача ца доалаш хинна хаьаш.

Революци котъяннача хьалхарча шерашке а денз хьалъеш я бераштa школаш, больницаш, спортивни городокаш, стадионаш. Кхыча социалистически мехкашка а санна шоай массовий организаци-пионерий союз — я кубински берий. Укх шера 4-ча апреле белгалдаьккхаф цо ший 15 шу дизар. Кубе хьалдаьд пионерий бIаьш цIеноаш, итташ пионерски лагераш. Царех эггара йоккхагIа йолча — соахка Гавана юхxе хьайийллача Хосе Марте цIерагча лагере цхьан ханна салаIа йиш я 20 эзар совгIча берага. Май бутт бовш бераш дIачуэцаргда Варадеоерча — мехка дикагIа йолча курортерча — дунен халкъашта юкъерча пионерски лагеро. Цхьан сменагIа укхаза низаш Iоаде а унахцIено чIоагIъе а йиш я цхьа эзари ах эзари берага.

ПаргIатон гIайрен тIа къаьстта терко ю мехка эггара хагегIа болча гражданий. 1961 шера Гаване хьайийллай эггара хьалхара кхо детсад. ХIанз мехка я 54 эзар бер чудоагIаш йола 650 совгIа детсади площадкеи. Пхи шу хьалхагIа Кубе хьаьй бераш лорадара Институт. Цун декхара юкъедоагIа, масала, Iодаьча хьалхарча беттаьшка денз 5 шу даллалца йолча хана бераштa кхетам балараи цар унахцIено лораяраи йолча берий учрежденей гIулакхаш вIаштIехьдоахилга.

Иразе, дог гIоза берал — хIара зIамигача кубинца бокъон цунга дIакхоачаш дола гIулакхи.

И. ГОЛУБОВ.

Укх бераштa бIаргадайнадац йоагаяьи йохаяьи илла Варшава юхаметта миштa оттаяьй. Царна гуш йола Варшава — керда сийрда цIеноаш, шера улицаш, хоза скверaш, цига сакъердаш а ловзаш а лела кортмукъача Польша столица бераш да.

В. КУЗЬМИНА сурт
ТАСС фотохроника.

ЯЛХ САХЬАТА ЕРРИГАЧА ПОЛЬШАХ ЧАКХБОАЛ

Пхи сахьат ха йов хIанз Польски Халкъа Республике бахача наьха, масала, экспресс саца Краковера столице болхаш. Кастта ниісса ах кIезигагIа эшаргья царна из. хIаьта ялх сахьата къулбехьара къилбаседенгахьа ерригача Польшах чакхъюврргья пассажирски поездаш. Из вIаштIехьдаргда Центральни машинникъ билла баьлча. Бокъонца тIагIолла поездаш йоланлийта мара ца езаш йисте баргба из карара пятилетка чакхйоалаш, хIаьта хIанз дуллаш латта наькъа шоллагIа даькъа — эзткъе итт километр — укх шерре а йистедаргда.

Керда машинникъ боккхача лоархIаме хургба мехка берригa халкъа боахам дегIабоалабара. Промышленни къулбехье Варшавацеи Польша къилбаседехьарча форда портацеи ювзайолийтача наькъашта юкъе керттебар из хургба. Арахьарча рынке бода лоацагIа бола никъ хьабеллалу силезски кIора, болата, чона, хIаьта иштта Плоцки мехкдаьтта химически комбинато хьаеча мехкдаьтта продукташта а.

ХIанз оттаяьча пхе шера планагIа керда машиннаькъаш даххарал совгIа, иштта долаш дараштa дIахо модернизаши е а лерхI. Царна юкъе ба Советски Союза новкъосталца укхаза юллаш латтача металлургически гиганта продукци дIакхухьаш поездаш леларгйола Варшава Катовицаца ювзайолийташ бола никъ а. Польски машиннаькъашта реконструкци еча хана доккха дакъа кхоачаду царна электрификаци яра. Цу даькъе деча балхий темпашка а дерригаш хьайицача машиннаькъий дIоахалга а диллача тахан Польшо Европе хьалхарчарех цхьа моттиг дIалоац. Алхха укх тIеххьарча итт шера кхозза дукхагIа дIаьх а денна хIанз ялх эзар километр хIана дац аьнна да уж.

Моника МРОЗОВСКАЯ,
польски журналистка.
(«Жиче Варшавы»—АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА КАЛЕЙДОСКОП

ЯЙНАЧА САДОАХКАЧА ХIАМАЙ АТАГIЕ

Польски городе Хожуве бахача наха шоай бIаргашта бIаргайнай городерча парка цхьан саьнга «чухийца» истори хьадоладале хьалхагIа хинна вампалаш 80 миллион шу хьалхагIа дайна хьайбаш хозача наькъа такилгаштеи хьадаьча Iамаштеи юкъе «дIатарденнад». Садоахкача хIамай сибат шоаш хиннача тайпара йоккхий а йолаш юхаметтаоттадаьд Гоби яхача яьссача арара польско - монгольски палеонтологически экспедицена корадаьча цар тIехк - гIовнаш тIара. Хожувски скульпторий балха консультаци луш хиннаб польски Iилмай Академе Iилмахой.

Б. АЛЕКСЕЕВ,
АПН соб. корр.

Варшава.

●

ВАХАР ТОАДАЛАРАХ ХУЛАШ ЯЦ ХОББИ

Укх тIеххьарча хана почтови маркай каталог телефонни справочникагара дIайиккхача эггара дукхагIа араювлаш йола издани я Итале. Моттигерча газеташта хетачох, инфляце хьоаяьй филателистически хорш: мах бовш дола лира фу даь дездергдар - хьогI яхаш сагота хьувз итальянцаш. Цу гIулакха цхьа никъ корабаьб царна — почтови маркаш ийяр. Дукххача филателистически тикашa тIахьех: «Почтови маркех коллекцеш е шоашта — из ба шоана шун ахча дай ца валийтара эггара дикагIа бола никъ».

(АПН).

●

IАНАРА ГЕРАКАХ ФУ ДЕХ?

Энерги яккха йиш хургйола керда, геотермальни а тIехьа, наькъаш лаха дагадохийтад США мехкдаьтта монополешта энергетически кризисо. «Лос-Анджелес таймсо» яздy, хIанзле а лаьттанна кIалхара цу тайпара дIайхача хини Iанареи естественни Iамарч корадоагIа компанешта, яхаш. Мехкдаьттеи гази доахача хана а санна, уж бахьан долаш конкурентни къовсам болалургба аьнна хеташ да газет.

«Лос - Анджелес таймса» хийттар бокъонца бакъ а хинна дIаэттад. Из хьахьокх Сан-Францискора 70 миль къилбаседенгахьа хьасташкара духдувлача дIайхача хиша. Цигара хьаухача цIенача Iанарах электроэнерги яккхара пайда эц «Пасифик ГЭС энд электрик» яхача компане. ХIаьта хIанз кхо да кхы а гучаваьннав цу хьастий: «Юнион ойл», «Магма пауэр», «Термал пауэр». Дунен рынкерча мехкдаьттеи газеи маьхага хьежжа мах увттабе безам болаш ба уж «шоай» Iанара.

●

КIАЙ НОСОРОГ? ДИЙНА Я ИЗ.

«Нью-нейшн» яхача сингапурски газето баьча хоамагIа, ши муI йола кIай носорог, Къулба - Малхбоален Азе наггахьа мара доацача хьайбай тайпа, къилбаседехьарча Малайзе паргIатта лелаш я. Цун фу хадаш латт аьнна хеташ кхерабенна бар. Бакъда, массехк шу хьалхагIа хоам баьбар Джохоре, мехка къулбехьне, кIайча носорога лераш кораяь хиларах. Цу хьайбан шоай тайпара сурташ даьхад цу хана Малайзе керттерча лесниче Мохамед Хана. ХIаьта хIанз Iилмахой теркам чIоагтIа тIа а озаш керда хоам хиннаб.

ВIашагIа а кхийтта хьажа бахача малазийски лесничештеи проводникаштеи (царна юкъе хиннав цига шийна бIаргалайнар дIаяздаь американски журналист Гарольд Стивенс а) джунгалешкара кофаьяьй иштта суматрински аьле а цIи йоаккхача ши муI йолча кIайча носорога лераш. Бакъда, носорогаш лела моттиг бокъонца ювцац авторо. Из ца ювца бахьан долаш да. Суматрически носорога муI чIоагIа безача маьха я малхбоалехьарча цхьайолча молхай цхьа дакъа из хиларах тарра. 50-ча шерашка браконьераша фу хоададаьд наггахьа мара ца хулача цхьаькха хьайбан — явански носорога. Iилмахойи Iалам дукха дезараши кхерабенна ба цунах хишар суматрински носорогах а хилар.

Ю. САВЕНКОВ,
АПН соб. корр.

Сингапур.

Тахан—бераш лорадара дунен халкъашта юкъера Ди

МАШАР ЭШ БЕРАШТА

ЦхьоалагIа июнь. Из ахкан эггара хьалхара ди бераш лорадара дола дунен халкъий юкъара ди санна белгалдоах массе шера а лаьттан букъа тIа мел дахача адамаша. Фашистски Германецара тIом чакхбаьнна дукха ха ялалехьа дунен халкъий кхалнаьха демократически федераце оттадир из шерра-шера дездолда, аьнна.

КПСС XXV-ча съезда исторически решенеша дегаш гIоздаьха, хьинар айденна советски турпала халкъ съездо тIайица йоккхий планаш кхоачашъе чуйнна доаллача хьале дезду вай укх шера из ди.

Бераш — из вай кхоане я. Берех хьалкхувча наьха сакхетамга хьежжа хургья вай Даьхен кхоане. Ленински партеи Советски паччахьалкхенои чIоагIа терко еш леладу халкъашта юкъера машар чIоагIбара гIулакх, советски наьха вахара хьал-торо далданза лакхъелта, вай бераш мел эшар долаши иразеи хулийтилга. Цунна цIаьккха а кхы цIаьккха а тешал ду КПСС XXV-ча съезда исторически решенеша.

Укх шера май бутт юкъебахача хана вIашагIкхийттача пионерски вожатей Ерригсоюзни слете дакъалоацаш хиннарашка моаршал а хоатташ, царна даггара ловца а боаккхаш ше дахьийтача письмо тIа Л. И. Брежнева белгадаькхар: «Бокъонца дикача дас санна, тIакхувча тIехьен даим йоакхо ю Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои. ХIара шерра-шера вай берашка дIакхоач керда школаш, берий театраш, пионерий дворецаши, цIеноши, къоначa техникийи натуралистийи станцеш, пионерски лагераш, стадионаш...»

Массе мехкашкара берий ираз эггара хьалха машарца да. Шоай берий вахар машаре хулга хьаштдолаш, цунга салатташ ба дунен тIа мел бола дай-ноаной.

Сийлахь - боккхача Ленина даь васкет кхоачаш а деш, халкъашта юкъера машар ца бохийтара, цар интернациональни бувзамаш чIоагIдаран шердаран дайман оарцагIа йоалаш хьайоагIа ленински парти а Советски паччахьалкхе а.

Иразе да тахан вай берий вахар. Цхьанна хIамах хьага ца дезаш мел эшар долаш да уж. Царех хIаранега торо я хьаштдолаш йола балха говзал Iомае а шоаш Iомаьяча говзалах балхаш де а.

Даьхено шоай еш йолча йоакхон хам а беш, дукхa а дика гIулакхаш кхоачашлу вай бераша а. Коммунисташ а долаш хьалкхе яха ленински васкет кховчаш а деш, цар геттара дукха ду Даьхенна накъададаргдола дика балхаш. Таханара шоай керттера декхар дика дешилга хиларах тарра цар тIа-тIа тоаду дешара гIулакхаш, гаьнащцеи зизащцеи хозъю шоай городаши юрташи, цар тохка а тохкаш кердадоах советски наьха революционни а, тIема а, къахьегама а сийлахьа наькъаш, гIулакхаш ду халкъа а Даьхен а сийлен духьа байнача турпалий кашмашта, зIамагIал лу цар дезалашта, иштта дукхa кхыдараш а лу.

Дагалоацаргда вай, граждански тIема хана, шоай мискача пхьорах дакъа а деш, болхлошеи ахархошеи шийна кхухьийташ хинна кхача совгIаташ лазар а кхийтта волча Ленина бераштa дIакхахьийта хилар. Цу бакъдолчо къаьгга дика хьахьокх Ильича бераш мел дукха дезаш хинад, цо цар мел чIоагIа йоакхо еш хиннай.

ТIеххьара, дагалоацаргда вай Германски фашизмана духьала тIом лаьтта шераш. Берригa халкъа никъ, хIара советски сага денал ураоттанза ца доалаш даьхача цу халача шерашка а юкъагIа ца буташ шоай болх беш хилар вай школаш, берий, бешамаш, яслеш, библиотекаш, пионерий ЦIеноаш, иштта кхыдараш. Алхха Советски Союза мара, цхьанна а кхыча паччахьалкхен низ дIакхоачаргболаш хIама дацар из цу хана. Кхыметтел цхьан юккъагIа фашисташта караяхача моттигашкара бераш а шоай дешарах далапзар вайцига: тIом болчара гаьпна тIехьашка а доахаш дешийтар царга.

Иразе а мел эшар долаш а да советски бераш. Царна шаьра хов шоаш иштта дикача хьал тIа хиларах баркал хьанна ала деза. Цар баркал йоах Даьхенна, ленински партена. Вай бераша шоай декхар лерхI сийлахь - воккхача Ленина васкеташта, Коммунистически парте гIулакха массаза а тешаме хулга.

ХIара денна дукхa эзараш бераш ду ужх дунен тIа. ЧIоагтIа новкъа да царех дукхa бераш хIанзарчоа халача хьал тIа даха дезаш хилар. Капиталю доал деча тIехьадисача мехкашка а, цхьабараш дошо гIалашка бахача капиталистически мехкашка а, газеташа деча тешалех, са мел бийначa метте, улицашка бIаргагу сагIа дехаш, моцала гIойле яйна, мIадаша даьха, тIолхаш ювхаш лела дукхa бераш. Эзараш бераш доадаьд укх тIеххьарча хана Чиле цIийлер тIехьа а йолаш доале баьхкача фашистанa. ХIаьта даьй-ноаной боа а баь, чилийски фашизмо бой даь дIахийца бераш геттара а дукхa да.

Таханарча берий дезача дийнахьа даггара ловца баккха лов сона: ленински партеи комсомолои никъ хьехаш а вана- Даьхено йоакхо еш а даха советски бераш санна, иразе хилда дерригача дунен тIара бераш!

Тахан цIаькха а, кхы цIаькха а ала догдоагIа:

«Зизашта малх санна, машар эш бераштa!»

Хь. ОСМИЕВ,
писатель.

ЦАРНА ФАЬЛГАШ ДЕЗА

Тха школерча бераштa дукха деза фаьлгаш, теникий театра спектаклаш.

ХIара бетта хIана бац аьнна тха школе боагIа цу театра артисташ. Дукха ха йоацаш цар бераштa оттайир «Гиппопотама леладаьраш» яха спектакль. Дукха дезаделар царна гиппопотама даь гIулакхаш. Цар дешархошта довзийтар бокъонца дола доттагIал, дикадар, дог цIена хилар.

ХIаьта цул хьалхагIа бераштa теникаша бийцар «БоргIилги малхилги» яха фаьлг.

ХIара спектакль массаза хул бераша дукхa дувц шоаштa цох хийтараш, хIама довзара, тахкара, дикеи вои къоастадара уйла яйт, нравственни кхетам лу, дика гIулакхаши оамалаши езайолийт, театральни искусствана безам тIабохийт.

А. МАЛАКОВ,
Курчалоерча юкъерча школа хьехархо.

ШАШКАШ

ТУМАЕВ—ГОРОДА ЧЕМПИОН

Шин кIирагIа хиннача эрсий шашкай маIача наьха чемпионате 9 бIалагIа котваьлар, хIаьта кхо бIал баьккхар е кот а ца воалаш, е эша а ца эшаш. Цу тайппара, яккха йиш йолча 12 очкох 10,5 очко яьккхар цо.

Хьалха латташ хинна С. Пашанов шоллагIча моттиге IотIехьашка ваьлар, 12-нех 10 очко а йоаккхаш.

ХIаьта города Грозне шозза чемпион хинна О. Пелепин йиълагIча моттиге кхаьчар.

ХIанз города Грозне чемпион Ш. Тумаев ва.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Катенька. Фотоэтюд А. КОНЬКОВА.

ИРАЗЕ ВАХАР

ХIара секунда массаза йоал дунен тIа ши саг тIакхет. Беращца сихха дукхагIа хулаш а къонлуш а латт дунен тIа баха нах. Бераш дунен тIа дукха да, эзараш миллионаш, е кхоалагIа дакъа да уж. Хоза ха кхаьчай берашка, машари ирази дола ха. Из ираз чIоагIа, тешаме да, Коммунистически парте кулгалца советски халкъо дика лораду из ираз.

Школе деша даха ха йоацача бераштa физически, нравственни, эстетически кхетам бала безаш я берий беш. Берий унахцIено лораяра а чIоагIъяра а леpттIа гигиенически хьалаш Iалашду, ден режим лелаю, фега арадоах, дика кхача кийчбу. Боккха теркам тIаухийт оаха бераштa культурни гигиенически оамалаш Iомаяра а. Бераш нийса дIаюха лелийтарца уж физически дегIадоаладеше а оаха уж Iомаду хIама нийса даа, мIара, Iаг, урс нийса бе долла, Iоха, хьалгIатта Iомаду. Бераштa цар сакхетам лакхлургбола тайп-тайпара ловзараш да, пластелинах бIалгIаш е Iомаду. Тайп-тайпара упражненеш а яйташ физически культура, спорт езайолийт.

Тха коллективо йоакхо ю бераш хIаман сакхувш, кхеташ хьалкхера а. Школе деша дахача царна эшаргйола оамалаш а Iомаю воспитателаша. Цар Iомаду уж хьехархочунга ладувгIаш хила, дIадоладаь гIулакх дизза чакхдоаккхаш а бехктоккхам кхетабеш а хила. Берий беша бераш Iомаду вахарцара, искусствацара хозадар кхетаде. Уж Iомабу халхараш де а иллеш даха а, хоза сурташ дехка а.

Берий бешамашта хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI да царна нравственни кхетам балар. Берий беша педагогашеи воспитателашеи берашца беседаш, экскурсеш. вIашагIкхетараш ду, цар дайноаной балха говзалах дувц. Подготовительни йоккхагIйолчен группай бераша экскурсеш яьй машиннаькъа вокзале. тикашка, ателье, школе, почте Март бетта бераш долча хьошалгIа вена хилар «Маликат» яхача книжка автор, берий поэт Махмаев Джамалдин. Бераша поэта язъяь дукха стихаш йийшар. Уж яр берий бешах, доттагIалах, Даьхенах, вай республиках. Дукххача хана дицлургдац бераштa из вIашагIкхетар.

Бераштa советски наьха вахарах дола бакъдар дIадовзийтарца цхьана оаха боккхагIчар сий де, шоайла барттайна, Iимерза хила, бакъдолчоа нийсдолчоа тIехь латта Iомабу. Тха коллектива педагогаша низ кхоачар ду бераш ираз долаш хьалкхедара. Укх дезача — бераш лорадара дунен халкъашта юкъерча денца дувзаденна дерригa бераш могаш - маьрша, ираз долаш хилар лов тхона.

Т. АЛЕКСАНОВА,
Грознерча № 49 йолча берий беша заведующи.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК»—«КОЛХОЗЧИ»

Цхьа бутт гаргга ха яр «Терек» ший стадионе ца ловза. Цу юкъа диазза кхыча городашка тайп-тайпарча командашца вIашагIъеттаенай из. Цу вIашагIкхетарашка яккха йиш йолча бархIнех цо чи очко мара яьккхаеце а. «Терекax» ер ма-дий аьнна ала хIама долаш бацар футбол езараш. ХIана аьлча цар кхетаду «Терек» хьалхарча лиге духхьашха ловзаш йолгеи «Кайрати» «Пахтакори» санна йолча спортивни говзала дикка гаьна яьнчача командаша из эшаярах кхы йоккха тамаш е ца эзалгеи.

Цхьабакъда самардийнахьа С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «Терека» Ашхабадерча «Колхозчена» вIашагIкхетарга хьажа баьхкараш матч сакъердаме хиларгеи вай футболисташ котбовларгеи дог доахаш бар.

Матча хьалхара минуташа хьахьекхар шаккхе а команда котъяла лаьрхIа йолга. Юххьанца хьинарегIа ловз «Терека» футболисташ. Хьаьший наIараштa кхерам тIатувсаш я цар еш йола атакаш. ИттлагIча минуте шоай штрафной майдагвра хьаволавенна хьаьший наIарашка кхаччалца чакхвоал Шадиев, цхьабакъда «Терека» нападающецa цо шоашка хьахьатеха бургац туллийт. Юха а атаке я «Терек». ВурийттлагIча минуте аьрда оагIорахьара Зазроева шийга хьаенна бургац аьттув боллашехьа а наIарашка чутоха вIаштIехьдалац Якушкина. Цул тIехьагIа кхо минут яьлча кхы цIаьккхазза а штангана уллув йода цо теха бургаи. Ала леза цхьан хана «Терека» керттера бомбардир хиннача Якушкина цу матче кхы а тоъал дукха гIалаташ даьлга.

ХIаьта озабенна бозцаш, кадай ловзача хьаьшаша а каст-каста боабу «Терека» защитникий сатем. Хьалхарча тайма ткъаь кхоалагIча минуте цар аьтта оагIорахьара теха угловой вай команда вратарен защитникийи барт ца хиларах наIарашка чуйоал. Хьалхаза тайм «Терека» нийсхо яккха ца могаш гIулакх чакхдала тарлестац меттача хана счет 1 : 1 хилар. Бургац говза чутехар Шадиев вар.

Из счет хувцаланзар шоллагIча тайме а. ХIаьта вай футболистий котбовла торонаш шортта яр. Цхьабакъда царех пайда эца маганзар царна.

3-ча июне С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе «Терека» тIаэц Душанбера «Памир».

М. САЛМАНОВ.

СУРТА ТIА: «Терека» атакех цаI.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Керддадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — «ДогIа дохкаш вар» яха Московски драматически театра фильм-спектакль. 14.10 — «Дунен халкъашта юкъера бераш лорадара ди». 14.25 — Гомер — «Одиссея». Хьалхара передача. ДIадеш РСФСР халкъа артиста С. Кочаряна. 15.25 — «Халкъа говзанчаш». 15.55 — Фильм бераштa «Ура! Тха каникулаш я!» яха художественни фильм. 17.00 — «Самукъане ноткаш». Къоначa вокалистий концерт. 18.00 — Керддадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа — малх ба!». 18.30 — «Ашарий абонемент». А. Бородин. Симфони. 19.00 — «Дезала къамаьл». Передача дIахьу педагогически Iилмай академе члена-корреспондента З. А. Мальковас. 19.30 — СССР футболах йола чемпионат. «Торпедо» — «Динамо» (Москва) В. И. Ленина цIерагIарча Центральни стадионера трансляци. 21.15 — Ха. Информационни программа. 21.45 — СССР халкъа артистка Биешу Марияй концерт. Чайковске цIерагIча концертни залера трансляци.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Дунен халкъашта юкъера бераш лорадара ди». Машар — керттера дош да из дунен тIа», № 112 йолча берий бешара концерт. 18.20 — Г. Гагиева творчестваца интернационализма тема (гIалгIай меттала). 18.35 — Киножурнал. 18.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.00 — «Производства технически информаци». 19.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.30 — Документальни кинозал.

2 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Керддадараш 9.10—Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — «Иккаш тIаювха циск» яха мультфильм. 9.50 — «ЦаI массанена тIехьа — массавар цхьаннена тIехьа». Ленинградера передача. 10.35 — СССР халкъа артистка М. Биешу концерт. 14.20 — Гомер «Одиссея». 2-гIа передача. ДIадеш РСФСР халкъа артиста С. Кочаряна. 15.20 — «Вай беш». 15.50 — «Iаьржа лоам» яха художественни фильм. 17.15 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 17.30 — «Юртара аренаш». 18.00 — Керддадараш. 18.15 — Мультфильм. 18.35 — «Дунен халкъий творчество». 19.05 — «Турпал». 19.35 — «Спортлото» тираж. 19.45 — Телевизионни художественни дукхасерийни фильм. «Вечный зов». Хьалхара сери «ВоккхагIа вола воша». 21.00 — Ха. Информационни программа. 21.30 — «Фильма-концерта премьера. 22.35 — Дунен халкъашта юкъерча планери спорта яхь. Ийстеньлча — керддадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Документальни фильм. 18.20 — Партийни просвещене сете дешара итогашка. КПСС Шелковской райкома секретара Р. А. Муртаева къамаьл (нохчий меттала). 18.30 — 10-ча пятилетка социальни программа. Грозненски мехкдаьтта института доцента В. А. Коптева къамаьл. 18.40—Киножурнал. 18.50—Нохч-ГIалгIайче гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий, меттала). 19.10 — Ховмаш, реклама. 19.15 — Мультфильм. 19.25 — «Хьалхара выпуск». «Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет (нохчий меттала). 20.10 — Советски Союзе гIолла. Кинопрограмма.

РАДИО

1 июнь

5.00 — Москва. 6.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала). 6.50 — «Партийни группа — коллектива са да». 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненски рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.26 — «Сердало» газета обзор. 7.32 — Ховмаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Вай ираз долча мехка бераш да» — концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — «Седкъашта гонаьха го боаха планеташ». Идрисова беседа (нохчий меттала). 9.30 — «Къона заманхо» радиовыпуск. (гIалгIай меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — «Дикали эффективности духьа парторганизацие къовсам» (эрсий меттала). 16.15 — «ХIара балха денна — дикала Знак». Производства резерваш». ГРМЗ-ера передача (нохчий меттала). 16.30 — «Шоана, юртабоахама хьалхалаттараш» — концерт (гIалгIай меттала). 17.00—Москва. 18.00—Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14—Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

2 июнь

5.00 — Москва. 7.20 — «Грозненски рабочий» газета обзор. 7.26 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.32—Ховмаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Яхья инициатораш болча. Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозера передача (гIалгIай меттала). 8.40 — Баьцазараш кхедеча Сатуев Iабдуллийна хеталь музыкальни открытка (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «Классови къовсам дунен халкъашта юкъера разрядке» яха философски Iилмай кандидата Ю. А. Кваснина беседа (эрсий меттала). 9.30 — «Тха доттагIа — Iалам» — радиожурнал (эрсий меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — Керттера декхар — халкъа хьал-торо товзо (эрсий меттала). 16.15 — Партийни съезда решенешнахага. «Терек» фирмера передача (нохчий меттала). 16.30 — Ашараш (эрсий меттала). 16.45 — Тха даккхарем из кийчлареи тороташ (нохчий меттала). 17.00—Москва. 18.00—Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 22—27, Грозне 25—27 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, къулбехьарча районашка догIа а делхаш, ди а къувкъаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 10—15, дийнахьа къулбехьарча районашка 17—22, къилбаседехьарча районашка 22—27 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92. Заказ № 4050.